

Kemijärven kaupungin opiskeluhoitosuunnitelma 2026–2029

*Onnen-
tunne*

Sisällys

1. JOHDANTO.....	2
2. OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT.....	2
3. YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO	3
3.1 Opiskeluhoollon ohjausryhmä.....	4
3.2. Oppilaitosten hyvinvointiryhmät.....	5
3.3. Nivelvaiheyhteistyö	6
3.4. Oppilaitoksen terveellisyys ja turvallisuus.....	8
3.5. Läsnäolon ja koulunkäyntiin osallistumisen edistäminen ja poissaolokäytännöt.....	10
3.6. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	10
3.7. Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	11
4. YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO	11
4.1 Opetushenkilöstön rooli yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa.....	12
4.2. Monialainen asiantuntijaryhmä	12
4.3. Opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut.....	13
4.4. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	14
4.6. Yhteistyö oppimisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä	16
4.7. Opiskeluhoollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä	17
4.8. Opiskeluhooltokertomusten laatiminen ja säilytys	18
5. OPISKELUHUOLLON YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN ERI TAHOJEN KANSSA.....	18
5.1. Opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.....	18
5.2. Opiskeluhoollon ja oppilaanohjauksen/opinto-ohjauksen yhteistyö.....	20
6. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURAAMINEN	20
7. KEHITTÄMISTAVOITTEET JA -TOIMENPITEET	21
LIITTEET.....	25

1. JOHDANTO

Opiskeluhoolto tarkoittaa toimintaa, joka tukee opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä edistää näiden edellytyksiä oppilaitosyhteisössä. Kemijärvellä esiopetusta järjestetään kahdessa yksikössä, ja perusopetus sekä lukiokoulutus toimivat yhdessä Hillatien yksikössä. Opiskeluhooltosuunnitelma on näiden yksiköiden yhteinen.

Suunnitelma on laadittu yhteistyössä henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien, opiskeluhoollon sekä perhekeskusverkoston kanssa. Opiskeluhooltosuunnitelma liitetään osaksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa, joka hyväksytään Kemijärven kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Opiskeluhooltosuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, mutta vähintään kahden vuoden välein. Kemijärven kaupungissa opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaisesta opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa opiskeluhoollon ohjausryhmä.

Opiskeluhoolto on koko kouluyhteisön yhteinen tehtävä. Kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat siihen omassa roolissaan, ja jokainen aikuinen edistää toiminnallaan opiskelijoiden hyvinvointia, oppimisen edellytyksiä ja turvallista arkea.

Suunnitelmassa käytetyt käsitteet

OPISKELIJA = Kaikki esiopetuksen, perusopetuksen tai 2. asteen piirissä opiskelevat lapset ja nuoret

OPPILAITOS = Esiopetusyksiköt, peruskoulu tai 2. asteen oppilaitos

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI = Opiskelijalle annettavaa opetussuunnitelmissa kuvattua tukea. Esiopetuksessa vastaava termi on oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki.

OPISKELUHUOLTO = Opiskeluhoolto on oppilaitoksissa tehtävää työtä, jolla edistetään opiskelijan edellytyksiä oppia, voida hyvin ja kokea sosiaalista hyvinvointia. Opiskeluhoolto painottuu ennaltaehkäisevään työhön, jolla edistetään yhteisön hyvinvointia ja opiskelijoiden osallisuutta. Opiskeluhoolto jakautuu yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan koko oppilaitosta tukevaa yhteisöllistä työtä, jonka tavoitteena on hyvinvoiva yhteisö terveellisessä ja turvallisessa ympäristössä. Yhteisöllistä opiskeluhoolta toteuttaa koko oppilaitoksen henkilöstö. Yksilökohtaisella opiskelijahuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia koulu- tai opiskelijaterveydenhuollon palveluita, kuraattori- tai psykologipalveluita sekä monialaista yksilökohtaista opiskelijahuolta.

2. OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT

Opiskeluhoollon tarpeen arvio perustuu psykologeja ja kuraattoreita koskeviin sitoviin mitoituksiin ja terveydenhoitajia koskeviin mitoitussuosituksiin. Opiskeluhoollon palveluissa yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 opiskelijaa ja psykologia kohden 780 opiskelijaa. Kouluterveydenhuollon osalta suositus on 460 opiskelijaa terveydenhoitajaa kohden sekä yksi lääkäri 2100 opiskelijaa kohti. Vastaavat luvut toisen asteen osalta ovat yksi terveydenhoitaja 570 opiskelijaa kohden ja yksi lääkäri 1800 opiskelijaa kohden. Lisäksi perusopetuksessa ja alle 18-vuotiaiden lukiolaisten parissa työskentelee psykiatrinen sairaanhoitaja, josta käytetään nimitystä koulupsyikkari.

Lisäksi perusopetuksessa ja lukiossa työskentelee lukuvuonna 2025–2026 koulukoutsi ja koulunuo-
risotyöntekijä. Koulukoutsi on liikuntaneuvoja, joka järjestää välituntiliikuntaa ja tarjoaa henkilökoh-
taista liikuntaohjausta opiskelijoille. Tarve tällaiselle uudentlaiselle työnkuvalle on noussut esimer-
kiksi viimeisimmistä Move-testien tuloksista ja kouluterveyskyselyistä (osallisuus ja yhteisöllisyys).
Opiskeluhuollon kokonaistarpeen arvioinnissa hyödynnetäänkin kouluterveyskyselyn tuloksia, ope-
tuksen järjestämiseen liittyviä tilastoja sekä muita lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavia seuranta-
tietoja.

Opiskelijamäärät

Opiskelijamäärät	2025–2026	2024–2025	2023–2024
Esiopetus	54	32	39
Perusopetus	450	469	444
Lukio	61	62	62
Kemijärven kaupungin vä- kiluku	6919	6954	6996

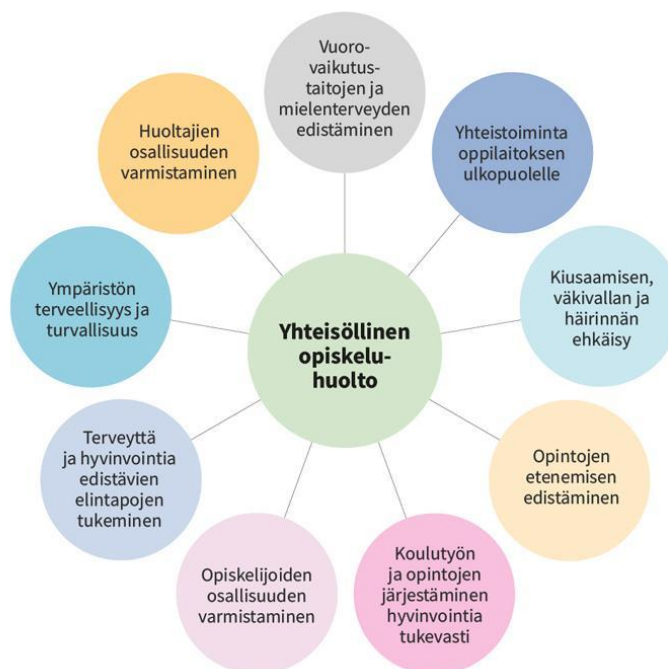
Arvio käytettävissä olevien opiskeluhoollon palveluiden määristä

Opiskeluhoollon re- surssit (Lapha) Lv. 2025–2026	Esiopetus	Peruskoulu	Lukio
Terveystenhoito	Neuvola	Terveystenhoitaja 1.–4.lk 2,5pv/vk Terveystenhoitaja 5.–9.lk 4pv/vk Koululääkäripäivät oppilasmäärän mukaan	1pv/vk
Kuraattoripalvelut	4,5pv/vk	4,5pv/vk	0,5pv/vk
Psykologipalvelut	3,5pv/vk	3,5pv/vk	3,5pv/vk
Koulupsykykaripalve- lut	-	2,5pv/vk	Alle 18 v 2,5pv/vk

3. YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

Yhteisöllinen opiskeluhoolto tarkoittaa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, jotka edistävät opis-
kelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, vuorovaikutusta, osallisuutta, ympäristön terveelli-
syyttä ja turvallisuutta sekä esteettömyyttä.

Opiskelijoiden hyvinvointi edellyttää, että opiskeluyhteisö on hyvinvoiva ja opiskeluympäristö on ter-
veellinen ja turvallinen. Yhteisöllinen opiskeluhoolto tukee koko oppilaitosyhteisöä ja on opiskelu-
huollon ensisijainen toteuttamismuoto.

THL: Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön sisältöalueita

3.1 Opiskeluhoillon ohjausryhmä

Opiskeluhoillon ohjausryhmä vastaa opiskeluhoillon kokonaisuuden strategisesta ohjauksesta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta kunnan tasolla. Ohjausryhmän tehtävänä on huolehtia siitä, että opiskeluhoito toteutuu lainsäädännön, valtakunnallisten linjausten sekä kunnan omien tavoitteiden mukaisesti.

Ohjausryhmä ohjaa ja seuraa kunnan opiskeluhoitosuunnitelman laatimista, toimeenpanoa, arviointia ja päivittämistä. Lisäksi se edistää oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia tukevia toimintamalleja sekä ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä.

Ohjausryhmä käsittelee opiskeluhoillon järjestämiseen ja kehittämiseen liittyviä rakenteellisia ja toiminnallisia kysymyksiä sekä hyödyntää seurantatietoa opiskeluhoillon laadun ja vaikuttavuuden arvioinnissa. Ryhmä ei käsittele yksittäisiä oppilaita tai opiskelijoita koskevia asioita.

Kemijärvellä opiskeluhoillon ohjausryhmään kuuluvat esiopetuksen sekä Hillatien koulun ja lukion hyvinvointiryhmien edustajat (1–2 henkilöä kustakin), siten että eri ammattikuntien edustus huomioidaan. Lisäksi ohjausryhmään kuuluvat Hillatien koulun ja lukion rehtori, varhaiskasvatuspäällikkö, sivistysjohtaja sekä sivistyslautakunnan edustaja. Hyvinvointiryhmät nimeävät edustajansa keskuudestaan. Opiskeluhoillon ohjausryhmä kokoontuu vähintään kerran lukukaudessa, ja ryhmä nimitetään lukuvuodeksi kerrallaan.

Ohjausryhmän koollekutsujana toimii sivistysjohtaja, joka laatii myös esityslistan. Ohjausryhmä voi tarvittaessa kutsua kokouksiin edustajia Lapin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouksista, poliisista, nuorisopalveluista, seurakunnasta sekä lasten ja nuorten parissa toimivista järjestöistä. Ohjausryhmä nimeää keskuudestaan kokouskohtaisen sihteerin. Kokousmuistio toimitetaan ohjausryhmän jäsenille, koulujen hyvinvointiryhmille sekä vanhempainyhdistyksille.

3.2. Oppilaitosten hyvinvointiryhmät

Hyvinvointiryhmä vastaa oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän keskeisenä tehtävänä on kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Oppilaitoksen hyvinvointiryhmä seuraa opiskeluhoollon toteutumista. Varsinainen arviointi toteutetaan lukuvuoden viimeisessä hyvinvointiryhmän kokouksessa sekä kerran lukuvuodessa opiskeluhoollon ohjausryhmässä. Lukuvuoden alussa hyvinvointiryhmä laatii opiskeluhoollon vuosikellon. Vuosikelloon kirjataan vähintään laaja-alaisen terveystarkastuksen palautteen käsittely sekä arviointi- ja palautekyselyjen ja muiden opiskeluhoolloryhmälle osoitettujen tehtävien aikataulus. Lisäksi vuosikellossa sovitaan kriisiryhmän toimintatavoista.

Opiskeluhoollon palveluja tarjoavat tahot toimittavat oppilaiden hyvinvointiin liittyvien kyselyjen ja selvitysten tulokset hyvinvointiryhmälle heti niiden valmistuttua. Hyvinvointiryhmä tekee yhteistyötä oppilaitoksen oppilas- tai opiskelijakunnan sekä vanhempainneuvoston kanssa.

Hyvinvointiryhmän työ perustuu monialaiseen yhteistyöhön. Yhteistyössä ovat mukana muun muassa perhesosiaalipalvelujen, terveystieteiden, varhaiskasvatuksen sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelujen edustajat sekä poliisi, seurakunta ja lasten ja nuorten parissa toimivat järjestöt. Hyvinvointiryhmät toimivat yhteistyössä myös perhekeskuksen kanssa.

Hyvinvointiryhmä arvioi vuosittain oppilaiden suojaamista väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä koskevaa suunnitelmaa ja päivittää sitä tarvittaessa. Hillatien koulun hyvinvointiryhmä vastaa pois-saolojen ehkäisemisen, seurannan ja niihin puuttumisen toimintamallin koordinoinnista (Itä-Lapin koululäsnäolomalli).

Esiopetuksen hyvinvointiryhmä kokoontuu lukuvuoden aikana neljä kertaa. Ryhmään kuuluvat varhaiskasvatuspäällikkö, esiopetuksen erityisopettaja, yksiköiden esiopettaja, huoltajien edustajia esiopetusryhmistä, päiväkotien esimiehet, koulupsykologi, koulukuraattori sekä lastenneuvolan terveydenhoitaja mahdollisuuksien mukaan. Kokouksessa voi olla mukana kutsuttuna muita asiantuntijoita. Varhaiskasvatuspäällikkö toimii koollekutsujana. Kokousmuistio jaetaan esiopetusryhmien huoltajille Wilman kautta.

Hillatien koulussa toimivaa perusopetuksen hyvinvointiryhmää johtaa rehtori. Hyvinvointiryhmä kokoontuu säännöllisesti sovittuna ajankohtina, vähintään kerran kuukaudessa. Ryhmään kuuluvat rehtori, vararehtori, erityisopettajat, opinto-ohjaaja, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi ja koulupsykologi. Hyvinvointiryhmä nimeää keskuudestaan kokouskohtaisen sihteerin. Kokousmuistio toimitetaan vanhempainneuvostolle ja koulun henkilökunnalle tiedoksi.

Kemijärven lukion hyvinvointiryhmä kokoontuu lukuvuoden aikana kerran kuukaudessa ennalta sovitun aikataulun mukaisesti. Ryhmään kuuluvat rehtori, vararehtori, opinto-ohjaaja, opiskeluterveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi, koulupsykologi sekä opiskelijakunnan edustaja(t). Ryhmä nimeää keskuudestaan kokouskohtaisen sihteerin. Kokousmuistio kirjataan Lukion opettajien –tmiin. Vararehtori on hyvinvointiryhmän koolle kutsuja. Koko opiskelijakuntaa ja/tai koko ryhmää koskevat asiat käydään läpi hyvinvointiryhmän kokouksissa, ja kokouksessa sovitaan mitä ja millä tavoin tiedotetaan koko lukiota ja/tai ryhmää koskevat toimenpiteet huoltajille, opiskelijoille ym. yhteistyötahoille.

3.3. Nivelvaiheyhteistyö

Tuen jatkuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota kaikissa opiskelijan siirtymävaiheissa – esiopetuksesta alakouluun, alakoulusta yläkouluun, yläkoulusta toiselle asteelle, toiselta asteelta jatko-opintoihin sekä oppimisyhteisöä vaihdettaessa. Näissä tilanteissa korostuvat huolellinen tiedonsiirto, ohjaus sekä avoin yhteistyö opiskelijan ja huoltajan kanssa. Pedagoginen asiantuntemus sekä opettajien ja muiden tuen ammattilaisten moniammatillinen yhteistyö opiskeluhuollon kanssa ovat keskeisiä tuen tarpeen tunnistamisessa, arvioinnissa ja tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Yhteistyöhön osallistuvat asiantuntijat määritellään aina tapauskohtaisesti opiskelijan tilanteen mukaan.

Siirtymävaiheissa opiskeluhuollon työntekijät vastaavat omien asiakkaidensa kannalta tarpeellisen tiedon siirtämisestä. Tiedonsiirto toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja huoltajien kanssa, ja sen tavoitteena on välittää opiskelun kannalta olennainen tieto oppijan etu ja hyvinvointi keskiössä. Monialainen yhteistyö opiskeluhuollon ammattilaisten kesken on erityisen tärkeää haavoittuvassa asemassa olevien opiskelijoiden siirtymävaiheissa. Esioppilaan siirtyessä kouluun tiedon sujuvalla siirtämisellä on suuri merkitys lapsen turvallisuuden tunteen ja hyvinvoinnin vahvistamisessa.

Nivelvaiheyhteistyö

	Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho
Eskarista peruskouluun	Kummitoiminta alakoululaisten ja eskareiden välillä	Käynnistyy syysloman jälkeen ja keväällä kuukausittaisia yhteyden pitoja	Esiopettaja ja kummiluokan luokanopettaja
	Kuraattorin vierailut esiopetusryhmissä	Esiopetusvuoden aikana säännöllisesti	Kuraattori ja esiopettaja
	Kouluun ilmoittautuminen ja info perheille koululla	Maaliskuu	Rehtori
	Tiedonsiirtolomakkeen täyttäminen	Huhtikuu	Esiopettaja, huoltaja ja lapsi
	Kouluun tutustumispäivä	Toukokuu	Rehtori, luokanopettaja
	Esioppilaiden siirtopalaverit, tarvittaessa yksilökohtainen tiedonsiirtopalaveri	Toukokuu	Rehtori, luokanopettaja, esiopettaja, erityisopettajat
	Esiopettajat mukana koulunaloituksessa 1–2 päivää	Elokuu	Esiopettaja
Alakoulusta yläkouluun	6. luokkien tutustumispäivä yläkouluun	Keväällä	Rehtori, luokanopettaja, luokanvalvoja, opinto-ohjaaja

	Tukioppilastoiminta	Alkaen 6. luokan keväällä	Luokanopettaja, tukioppilastoiminnan ohjaaja
	Luokkakohtaiset ja tarvittaessa oppilaskohtaiset tiedonsiirtopalaverit	Huhti-toukokuu	Rehtori, luokanopettaja, luokanvalvoja, ala- ja yläkoulun erityisopettaja, tarvittaessa opiskeluhoollon työntekijä
	Tervetuloa yläkouluun -opas	Toukokuu	Opinto-ohjaaja
	Nivelvaiheen vanhempainillat 7. luokan käynnistyessä	Syyskuu	Rehtori, luokanvalvoja
Perusopetuksesta toiselle asteelle	Tehostettu oppilaanohjaus	Lukuvuoden aikana	Oppilaanohjaaja
	9. luokkien tutustumiskäyntejä toisen asteen oppilaitoksiin	8. ja 9. vuosiluokilla	Oppilaanohjaaja
	Nivelvaiheen vanhempainillat	Marraskuu-joulukuun	Oppilaanohjaaja, luokanvalvoja huolehtii, että lomake käy kotona
	Oppilaanohjaaja keskustelu opiskelijan kanssa	Kevätlukukausi	Oppilaanohjaaja
	Opiskelijat, huoltajat ja luokanvalvoja täyttävät Nivelvaihelomakkeen tulevaa oppilaitostaan varten	Kevät	Oppilaanohjaaja, luokanvalvoja huolehtii, että lomake toimitetaan huoltajille täytettäväksi
	Opiskelijakohtaiset tiedonsiirtopalaverit	Kevät	Luokanvalvoja
	Tutortoiminta (lukio-perusopetus)	Kevätlukukauden lopussa	Oppilaanohjaaja
	Tarvittavien asiakirjojen ja tietojen siirto: <ul style="list-style-type: none"> Pedagogiset asiakirjat, sekä Opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta tarvittavat tiedot, edellyttää opiskelijan suostumuksen 	Toisen asteen opintojen käynnistyessä elo-syyskuussa	Oppilaanohjaaja ja erityisopettaja, sekä opiskeluhoollon työntekijä

	Tiedonsiirtopalaveri	Toisen asteen opintojen käynnistettyä elo-syyskuun aikana	Oppilaanohjaaja
Lukiosta eteenpäin	Tiedonsiirto opiskelijan pyynnöstä (esim. lukilausunto)	Tarvittaessa	Erityisopettaja
	Opiskelijakohtaiset tiedonsiirtopalaverit	Tarvittaessa	Opinto-ohjaaja, erityisopettaja
	Jatkettu opinto-ohjaus	Vuosi opintojen päättymisen jälkeen	Opinto-ohjaaja

3.4. Oppilaitoksen terveellisyys ja turvallisuus

Kouluuyhteisön kaikilla jäsenillä on oikeus turvalliseen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen opiskelu- ja työympäristöön. Turvallisuus rakentuu selkeistä toimintatavoista, yhteisistä säännöistä ja eri toimijoiden ennakoivasta yhteistyöstä. Tämän opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että opiskelijat ja henkilöstö voivat toimia arjessa turvallisesti ja hyvinvoivina.

Oppilaitoksen fyysinen turvallisuus varmistetaan huolehtimalla opetustilojen, välineiden, välituntien sekä koulun ulkopuolisten oppimistilanteiden turvallisuudesta. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat rakennukset, piha-alueet sekä niiden olosuhteet, kuten valaistus, lämpötila, ilmanvaihto ja ääniympäristö.

Psykososiaalinen turvallisuus syntyy oppilaitoksen ilmapiiristä, ihmissuhteista, arvoista ja käytännöistä. Asenteet, vuorovaikutus, yksilön tarpeiden arvostaminen ja yhteiset toimintatavat vaikuttavat suoraan oppilaiden hyvinvointiin, oppimiseen ja kokemukseen turvallisuudesta.

Kouluterveydenhuollolla on tärkeä tehtävä oppimisympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden seurannassa. Oppilaitoksen fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön tilaa arvioidaan säännöllisesti, ja ympäristöterveydenhuollon tarkastukset tehdään lain mukaan kolmen vuoden välein. Lisäksi koulussa järjestetään poistumisharjoituksia vähintään kerran lukuvuoden aikana, ja mahdollisuuksien mukaan palo- ja pelastustoimen kanssa.

Perusopetuslain 29 § mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tätä tukevat koulun turvallisuussuunnitelmat, jotka sisältävät toimintamallit erilaisiin turvallisuustilanteisiin, kuten kriisi- ja pelastussuunnitelmat.

Arjen koulutyössä turvallisuutta edistetään yhteisillä säännöillä, valvonnalla sekä hyvällä tiedonkullalla. Turvallisuutta lisäävät myös välittävä ilmapiiri, kodin ja koulun yhteistyö sekä oppilaiden ohjaaminen turvallisiin koulumatkoihin ja vastuulliseen käyttäytymiseen.

Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tarkistus

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tarkastaa kouluuyhteisön ja ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden yhteistyössä muiden tahojen kanssa joka kolmas vuosi. Tarkastuksen tuloksista tiedotetaan

kaupungin tekniseen toimeen mahdollisten korjaustarpeiden osalta. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Kouluterveydenhuolto on mukana laatimassa koulun oppilashuollon suunnitelmaa ja siihen sisältyviä erilaisten ongelma- ja kriisitilanteiden toimintamalleja.

Työterveyshuolto puolestaan toteuttaa viiden vuoden välein työpaikkaselvityksiä, joissa arvioidaan terveyteen ja työkykyyn vaikuttavia tekijöitä. Selvityksiin osallistuvat työterveyshoitaja, työsuojeluvaltuutettu, esihenkilö ja työntekijöiden edustajat. Työterveyshuolto laatii selvityksestä raportin, joka sisältää johtopäätökset ja kehittämistoimenpiteet, ja työnantaja toteuttaa ehdotukset mahdollisuuksiensa mukaan.

Periaatteet, joilla järjestyssäännöt tukevat oppilaitosten hyvinvointia ja turvallisuutta

Järjestyssäännöt luovat oppilaitokselle yhteiset, selkeät toimintatavat, jotka lisäävät arjen ennakoitavuutta ja turvallisuuden tunnetta. Ne ehkäisevät häiriöitä ja tapaturmia sekä ohjaavat opiskelijoita kunnioittavaan ja vastuulliseen käyttäytymiseen. Yhdenvertaiset säännöt vahvistavat oikeudenmukaisuuden kokemusta ja tukevat myönteistä vuorovaikutusta yhteisössä. Järjestyssääntöjen avulla koulun aikuiset voivat puuttua tilanteisiin johdonmukaisesti, mikä parantaa työrauhaa ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Säännöt täydentävät muita oppilaitoksen turvallisuutta ja hyvinvointia edistäviä suunnitelmia. Järjestyssäännöt ovat erillinen asiakirja, joka on opiskelijoiden ja huoltajien näkyvillä Wilmassa.

Tapaturmien ehkäisy sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmien ehkäisyssä oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden huomioiminen on erittäin tärkeää. Tapaturmia ehkäistään kartoittamalla riskit ja vaaranpaikat sisätiloissa, pihalla ja koulumatkalla. Tapaturmia seurataan, arvioidaan ja niistä kertynyttä tietoa hyödynnetään tapaturmien ehkäisyssä. Riskikartoitus (turvakävely) tehdään lukuvuosittain.

Oppilaitoksilla on tarkoituksenmukainen ensiapuvälineistö ja henkilökunnassa on ensiaputaitoisia henkilöitä. Oppilaitokseen on valittu ensiapuvastaava, joka huolehtii välineistöstä. Hoitoa tarvitseva oppilas ohjataan terveydenhoitajalle. Terveystenhoitaja voi arvioida/suorittaa tarvittavat toimenpiteet tai ohjata oppilaan jatkohoitoon. Jos terveydenhoitaja ei ole paikalla, soitetaan huoltajaa käyttämään opiskelija Hyvinvointikeskus Lapponian ensiavussa tai joku oppilaitoksen henkilökunnasta saattaa opiskelevan ensiapuun. Vakavissa tapauksissa tilataan ambulanssi. Tapaturman sattuessa ollaan yhteydessä opiskelevan huoltajaan. Oppilaitoksella on vakuutus, joka korvaa tapaturmasta johtuvat kulut. Tapaturmasta tehdään aina ilmoitus (korvausasiat).

Koulukuljetusten odotusaikoja koskevat ohjeet

Koulumatkakuljetukset hoidetaan perusopetusasetuksen mukaan ja noudattamalla Opetushallituksen julkaisemaa koulukuljetusoppaan ohjeita (Oppaat ja käsikirjat 2021:1) Maksuttomaan koulukuljetukseen on esiopetuksessa oikeutettuja lapsi, jonka koululiituohjelman mukaan esiopetusmatka on kolme kilometriä ja se todetaan lapselle vaaralliseksi, vaikeaksi tai rasittavaksi. Kuljetukset toteutetaan yhdessä koulukuljetuksen kanssa.

Maksuttomaan koulukuljetukseen ovat oikeutettuja ne perusopetukseen kuuluvat opiskelijat, joiden koulumatka on yli viisi kilometriä, tai koulumatka luokitellaan vaaralliseksi. Luokilla 1–6 matkoihin odotuksineen saa kulua aikaa enintään 2,5 tuntia ja luokilla 7–9 kolme tuntia.

Liikennejärjestelyt on järjestetty oppilaitosten pihossa asianmukaisesti. Linja-autossa kulkeva perusopetuksen opiskelija saa koululta koulumatkakortin. Opiskelija on velvoitettu pitämään se tallessa ja ehjänä. Kortti palautetaan koululle lukuvuoden päättyessä. Taksikuljetuksessa olevan perusopetuksen opiskelijan huoltaja ilmoittaa koululle, jos opiskelija on kuljetuksesta pois sairauden tai muun poissaolon vuoksi. Koulu huolehtii tiedon takseille.

Työjärjestysten takia kuljetusoppilailla voi olla odotustunti/tunteja. Odotustuntia viettävä perusopetuksen opiskelija on koululla valvotusti. Koulukuljetukseen kuuluvilla opiskelijalla on samat säännöt kuin muillakin koulumatkoilla. Säännöistä keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa ja heitä opastetaan turvalliseen liikennekäyttäytymiseen yhteistyössä huoltajien kanssa. Koulukuljetusta odottavia perusopetuksen opiskelijoita valvotaan.

3.5. Läsnaolon ja koulunkäyntiin osallistumisen edistäminen ja poissaolokäytännöt

Esiopetuksessa huoltaja, esiopettaja sekä esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen. Esioppilaan poissaoloja seurataan esiopetusvuoden aikana, jotta varmistetaan esiopetusvuoden tavoitteiden saavuttaminen.

Hillatien koulussa poissaolojen ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja seuraamiseen on laadittu Itä-Lapin koululäsnaolomallia (Liite 1) osana perusopetuksen sitouttavaa kouluyhteisötyötä. Kyseissä koululäsnaolomallissa on määritelty työnjako- ja vastuut sekä toimintaohjeet poissaoloihin puuttumiseen. Koulun hyvinvointiryhmä koordinoi poissaolojen ehkäisemisen, seurannan ja puuttumisen koululäsnaolomallia.

Kemijärven lukiossa on käytössä sähköinen poissaolojen seurantarjestelmä Wilma. Ryhmänohjaajan tehtävänä on seurata oman vastuuryhmänsä opiskelijoiden oppimisen ja opintojen sujumista. Lukion järjestyssäännöissä kuvataan sekä luvattomien että sairaspöissaolojen vaikutus opinnoissa etenemiseen sekä mahdolliset toimenpiteet poissaolojen korvaamiseen. Mikäli opettajalla nousee poissaoloista muuta huolta, hän ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa ja on yhteydessä myös huoltajiin. Opiskelija ohjataan tarvittaessa opiskeluhuollon palvelujen piiriin. Mikäli asia vaatii, opiskelijan tueksi voidaan koota monialainen ryhmä, johon opiskelijan ja huoltajan lisäksi voidaan kutsua myös esimerkiksi kuraattori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, apulaisrehtori tai rehtori. Opiskelijalla on oikeus päättää palaveriin kutsuttavat henkilöt.

3.6. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamisella tarkoitetaan koulussa toistuvasti ja tahallisesti tapahtuvaa pahan mielen aiheuttamista tietyille oppilaalle. Kiusaaminen vaikuttaa negatiivisesti kiusatun hyvinvointiin. Kiusaamisen muoto sinänsä voi vaihdella (fyysistä tai sanallista kiusaamista, syrjintää, uhkailua jne.), ja sitä tapahtuu usein myös ryhmässä. Periaatteena kouluissa on, että kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ei hyväksytä. Jokaisen koulun henkilökuntaan kuuluvan velvollisuus on puuttua kaikkiin havaitsemiinsa kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteisiin.

Esiopetuksessa tehdään esioppilaille Minä itte –haastattelu, sekä kaverikysely, jonka avulla kartoitetaan esioppilaan hyvinvointia esiopetuksessa. Esiopetuksessa on käytössä kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma (Liite 2).

Hillatien koulu on mukana OTUHY-hankkeessa (oikeus turvallisuuteen, kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen), jossa kehitetään Itä-Lapin kuntien ja Inarin yhteinen toimintamalli. Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn ja puuttumisen malli on liitteenä 3. Seksuaalisen häirinnän ehkäisyn menettelyohje on valmisteilla.

Kemijärven lukion suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on esitetty liitteessä 4.

Oppilaitosten toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Koulukohtaiset pelastus- ja kriisisuunnitelmat valmistellaan yhteistyössä asianosaisten viranomaisien kanssa. Pelastussuunnitelmat päivitetään vuosittain ja kriisisuunnitelmat tarvittaessa. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kriisinhallintatoimet on kirjattu yksiköiden perehdytyskansioidiin. Hillatien koulun ja Kemijärven lukion kriisisuunnitelma on esitetty liitteessä 5.

3.7. Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Oppilaitosten tavoitteena on päihteettömyyden ja terveiden elämäntapojen tukeminen, hyvien mallien antaminen elämään ja asiallinen tiedottaminen päihteiden käytön vakavuudesta. Tavoitteita ovat myös päihteiden käytön aloittamisen lykkääminen ja valmiudet torjua päihteet kokonaan. Teemoja käsitellään opiskelijoiden kanssa tunneilla (terveystieto) ja erilaisilla vierailijaluennoilla. Nuorten päihteiden käyttöä selvitetään kouluterveyskyselyin ja terveystarkastuksissa. Vastausten perusteella tunnistetaan ajankohtaiset ilmiöt sekä kohdennetaan toimia niiden mukaisesti. Huolen herätessä lapsen tai nuoren päihteiden käytöstä oppilaitosten henkilökunta sekä perheet voivat hakea apua muun muassa koulukuraattorilta, terveydenhoitajalta, koulupsykykarilta, koulupsykologilta sekä nuorisopalveluiden työntekijöiltä.

Uskalla sanoa ei –leirit järjestetään 7.luokille syyslukukauden alussa. Tavoitteena leirillä on tutustuminen toisiin oppilaisiin, luokanvalvojaan, tukioppilaisiin sekä muihin paikalla oleviin toimijoihin. Leirilämysten lisäksi taustalla on terveiden, päihteistä vapaiden elämäntapojen edistäminen ja sosiaalisten taitojen kehittäminen sekä yhteishengen luominen toiminnallisten tehtävien avulla.

Hillatien koulussa on käytössä Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n kehittämä, peruskouluikäisille suunnattu vapaaehtoinen puuttumisen ja tuen NOKKO-toimintamalli, jonka tavoitteena on nuorten nikotiinituotteiden käytön lopettaminen (esim. vape, nikotiinipussit, nuuska, tupakka). Toimintamallia toteutetaan yhdessä nuorisopalveluiden kanssa, jonka työntekijät toimivat NOKKO-ohjaajina.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisemistä ja käyttöön puuttumista määrittelevä lainsäädäntö ja ohjeistukset ovat liitteenä 6.

4. YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

Yksilökohtainen opiskeluhoito tarkoittaa opiskelijalle tarjottavia terveydenhuollon, psykologin ja kuraattorin palveluja sekä tilanteita, joissa eri ammattilaiset kokoontuvat käsittelemään yksittäisen opiskelijan tuen tarvetta. Tämän työn tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä sekä edistää hänen terveyttään, hyvinvointiaan ja oppimistaan.

4.1 Opetushenkilöstön rooli yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa

Oppilaitoksissa ensimmäisenä opiskelijan opiskeluhuollollisen tarpeen tunnistavat usein opetushenkilöstöön kuuluvat aikuiset. He ohjaavat opiskelijoita yksilökohtaisen tuen piiriin ja toimivat opiskeluhuollossa yhteistyökumppanina. Alla olevaan taulukkoon on kuvattu opetushenkilöstön rooli ja tehtävät yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa.

Opiskelijan havainnointi	<ul style="list-style-type: none"> • Muutokset koulunkäynnissä • Tuntimerkinnät • Tarjotaan vanhempainvartteja ja järjestetään vanhempainiltoja
Huoli herää	<ul style="list-style-type: none"> • Keskustelu opiskelijan kanssa • Esioppilaan ja alakoulun pienimpien oppilaiden kohdalla varhainen yhteys huoltajiin. • Tarvittaessa ohjaus opiskeluhuollon palvelujen piiriin, ilmoitus huoltajille opiskelijan suostumuksella • Tietojen kirjaaminen esim. päiväkirjaan • Tarvittaessa yhteydenotto tai lastensuojeluilmoituksen tekeminen
Yhteydenotto huoltajiin	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteys huoltajiin puhelimitse, Wilman kautta tai järjestetään vanhempain vartti • Aineenopettaja keskustelee luokanvalvojan kanssa mahdollisista jatkotoimista • Lukiossa ryhmänohjaaja sopii täysi-ikäisen opiskelijan kanssa yhteydenotosta huoltajiin
Havaintojen kerääminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kerätään kaikilta opiskelijaa opettavilta opettajilta • Tiedot kerätään oppimisen tuen tai monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumista varten
Verkostotapaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kootaan tarvittaessa oppimisen tuen ryhmä tai monialainen asiantuntijaryhmä • Huoltajan ja/tai opiskelijan suostumus monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanosta • Monialaisen asiantuntijaryhmästä laaditaan opiskeluhoitokertomus

4.2. Monialainen asiantuntijaryhmä

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti opiskelijan tueksi silloin, kun tarvitaan eri alojen asiantuntijoita opiskelijan huolta herättävän tilanteen selvittelyyn ja hoitamiseen sekä erityisesti silloin, kun tarvitaan monialaista yhteistyötä opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon palvelujen henkilöstön välillä. Monialaisuus tarkoittaa sitä, että paikalla on eri ammattiryhmien edustajia opetushenkilöstöstä ja opiskeluhuollosta sekä tarvittaessa muista lapsiperheiden palveluista.

Ryhmän voi koota se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon toimija, joka havaitsee monialaisen opiskeluhuollon tarpeen. Huoltaja tai jokin muu ammattihenkilö voi myös pyytää koolle kutsumista.

Opiskeluhoitoasian käsittely monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu aina opiskelijan ja/tai huoltajan suostumukseen. Opiskelijan ja/tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen huollettavansa asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Mikäli alaikäisellä opiskelijalla on edellytykset arvioida itsenäisesti asian merkitystä, voi hän antaa suostumuksen asian käsittelyyn ja asiantuntijaryhmän kokoonpanoon.

Opiskelijan omat toivomukset on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksiensa mukaisesti. Alaikäisellä ja vajaavaltaisella on oikeus kieltää huoltajaa tai muuta laillista edustajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja painavasta syystä, jos se ei ole selvästi vastoin hänen etuaan. Arvion edun vastaisuudesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18§)

4.3. Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla: 1) edistetään kouluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja läheisten kanssa; 2) tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 7 §).

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin TAI kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä pyynnön saapumisesta. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Kiireellisyysarvion tekee psykologi tai kuraattori. Määräaika ei ole velvoittava, jos kyseessä on yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus, tai keskustelun järjestäminen on ilmeisen tarpeetonta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 15 §).

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen koulunkäyntiinsä ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa opiskelija on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 15 §). Tarvittaessa alle 23-vuotias oppilas tai opiskelija ohjataan terapiatakuun piiriin määräaikojen puitteissa, joka astunut voimaan 1.5.2025. Perusterveydenhuollossa enimmäisaika on 28 vuorokautta ja sosiaalihuollossa 30 vuorokautta. Määräaika koskee määrämuotoisia lyhytinterventioita sekä lyhytpsykoterapiaa sosiaalihuollossa ja perusterveydenhuollossa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 11.3.2026)

Koulun ja opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva, joka arvioi opiskelijan olevan tuen tarpeessa, on velvollinen ottamaan viipymättä yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa. Työntekijän on annettava tiedossaan olevat tarvittavat tiedot tuen tarpeen arvioimiseksi. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, työntekijän on annettava opiskelijalle tieto yhteydenotosta ja annettava mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä. Alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta, jollei muualla toisin säädetä (alaikäisen oikeus kieltää huoltajaa tai muuta laillista edustajaa osallistumasta itseään koskevaan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja). (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 16 §). Täysi-ikäisellä opiskelijalla on oikeus itse päättää yhteydenotosta kuraattoriin tai psykologiin.

Kemijärven kaupungissa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut järjestää Lapin hyvinvointialue. Opiskeluhuollon psykologi tukee oppilaiden ja opiskelijoiden koulunkäyntiä, oppimista ja psyykkistä hyvinvointia, sekä auttaa oppimisvaikeuksissa. Hän selvittää oppimisvaikeuksien taustasyitä sekä mielenterveyteen liittyviä ongelmia, ja arvioi oppilaan tai opiskelijan hoidon tai tuen tarvetta. Kemijärven kaupungissa toimii kaksi kuraattoria. Kuraattori tukee ja ohjaa oppilasta, hänen läheisiään sekä oppilaitoksen henkilökuntaa. Hän opastaa ja ohjaa elämänhallintaan sekä hyvinvointiin

liittyvissä kysymyksissä. Kuraattori auttaa ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa ja toimii yhteisöllisissä asioissa koko luokan ja oppilaitoksen hyvinvoinnin tukena.

4.4. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Opiskeluterveydenhuolto taas on osa toisen asteen oppilaitosten opiskeluhuoltoa. Molemmat ovat lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ehkäisevää palvelua.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät opiskelijan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen. Toimintaan kuuluu myös opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen/nuoren omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa. Tarvittaessa opiskelija ohjataan jatkotutkimuksiin ja -hoitoon. Lisäksi koulu- ja opiskeluterveydenhuolto edistää ja seuraa kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia, järjestää suun terveydenhuollon palvelut ja huolehtii opiskelijan terveydentilan toteamista varten tarpeellisista erikoistutkimuksista.

Määräaikaiset terveystarkastukset ja terveysneuvonta

Koko ikäluokan kattavat terveystarkastukset muodostavat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen opiskelijan ja iästä riippuen hänen perheensä tapaamisen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti opiskelijan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen ja pyritään löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Esioppilaat ovat kouluterveydenhuollon piirissä, mutta toteuttajana toimii lastenneuvola. Siirryttäessä esikoulusta ensimmäiselle luokalle hän käy kouluterveydenhoitajan tarkastuksessa kesäkuussa.

Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokan terveystarkastukset ovat laajoja. Lukio-opiskelijalle järjestetään terveydenhoitajan tarkastus vuosittain. Lääkärintarkastus tehdään ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna koululääkäriin toimesta. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta.

Opiskelijakohtaisissa terveystarkastuksissa ja terveystapaamisissa kiinnitetään huomiota nuoren hyvinvointiin laaja-alaisesti. Sekä fyysisiä että psyykkisiä kuormitustekijöitä arvioidaan ja tarvittaessa reagoidaan varhaisen puuttumisen mallin mukaisesti erilaisiin tilanteisiin nopeasti.

Tarkastuksista poisjäävien tuen tarve selvitetään, koska tiedetään, että tarkastuksista poisjääneiden riski syrjäytymiseen on suurempi kuin niihin osallistuneilla. Tuen tarvetta voidaan selvittää esimerkiksi ottamalla yhteyttä perheeseen tai järjestämällä kotikäyntiä.

Terveystarkastusten lisäksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa tavataan asiakkaita yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat avoimet vastaanotot, joille opiskelijat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltään vaivaavista asioista. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon sekä koululääkäritoimintaan ei kuulu varsinainen sairaudenhoito, paitsi ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille. Koululaisten sairaanhoidolliset asiat hoidetaan pääsääntöisesti Hyvinvointikeskus Lapponiassa, jonne vanhemmat varaavat tarvittaessa itse ajan.

Oppilaitoksissa huomioidaan opiskelijan sairauden edellyttämät tukitoimet opetuksen järjestämisessä tapauskohtaisesti. Kouluruokailussa on huomioitu erityisruokavaliot. Erityisruokavalion järjestäminen opiskelijalle edellyttää vähintään terveydenhoitajan antaman todistuksen.

Laajat terveystarkastukset

Laajassa terveystarkastuksessa terveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä opiskelijan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia ja vanhemmat kutsutaan mukaan. Tarkastukseen sisältyy vanhempien haastattelu sekä opettajan arvio opiskelijan selviytymisestä koulussa ja tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa. Terveyden edistämisen lisäksi tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa opiskelijan ja hänen perheensä erityisen tuen tarpeet ja järjestää tarvittava tuki sekä seurata tilanteen edistymistä yhdessä laaditun suunnitelman mukaisesti.

Yhteistyö muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto on osa koulujen moniammatillisista oppilashuoltoja. Se tekee kiinteää yhteistyötä opettajien, koulukuraattorin, perhe- ja mielenterveysklinikan ja muun opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa sekä yhteisön hyvinvoinnin edistämisen, ennaltaehkäisyyn, terveystarkastusten että yksilöllisen tuen järjestämisen osa-alueilla. Tietojen siirto tapahtuu salassapitosäännöksiä noudattaen. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 §).

Terveydenhoitaja osallistuu säännöllisesti hyvinvointiryhmän työskentelyyn. Terveydenhoitaja osallistuu myös vanhempainiltoihin sekä muuhun kotiin ja koulun yhteistyöhön sekä toimii kaupungin moniammatillisissa verkostoissa.

Laajoissa terveystarkastuksissa kerätään anonymiä tietoa luokan ja koulun hyvinvointitilanteesta. Tätä tietoa hyödynnetään opiskeluhuoltoryhmissä oppilashuollon yhteisöllisten toimenpiteiden suunnitteluun, oppilashuollon toimintasunnitelman laadintaan ja kuntatason suunnittelutyöhön.

Lääkehoidon järjestäminen koulussa

Lääkehoidon toteuttaminen koulussa perustuu opiskelijan ja hänen huoltajiensa sekä lääkehoitoa toteuttavan työntekijän ja toimintayksikön johdon väliseen yhteiseen sopimukseen. Lääkehoidon toteuttamisessa noudatetaan hyvinvointialueen lääkehoitoa koskevia ohjeita sekä yksikön lääkehoitosuunnitelmaa.

Tyypillisiä pidempiaikaisia lääkitystarpeita koulussa ovat esimerkiksi diabeetikoiden lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitetut lääkitykset esimerkiksi vaikeasti allergisilla, astmaattikoilla tai epileptikoilla. Myös muut pitkäaikaisraudet tai kehitysvammaisuus voivat edellyttää lääkitystä koulupäivän aikana. Usein koulun työntekijän tehtävänä on annostella huoltajan toimittama lääkeannos, mikäli se on tarkoitettu koulussa tai aamu- tai iltapäivätoiminnassa otettavaksi. Tällöin ohjeesta ja lääkkeen toimittamisesta vastaa ensi sijassa huoltaja ja lääkkeen antamisesta toimintayksikön työntekijä.

Lääkkeet säilytetään asianmukaisesti ja turvallisesti. Tarvittaessa voidaan sopia, että opiskelija säilyttää mukanaan henkilökohtaista lääkitystä, esim. adrenaliinikynä. Koulun henkilökunta perehdytetään tarvittaessa opiskelijan lääkehoitoon ja toimintaan äkillisissä tilanteissa. Äkillisissä sairaus- ja hätätilanteissa toimitaan annettujen ohjeiden mukaisesti ja tarvittaessa hälytetään ensihoito.

Lääkehoidon toteutuminen kirjataan asianmukaisesti koulu – ja opiskeluterveydenhuollon käytössä olevaan potilastietojärjestelmään tai muulla sovitulla tavalla. Kirjaamisessa noudatetaan hyvinvointialueen ohjeistuksia sekä terveydenhuollon kirjaamista koskevia säädöksiä. Mikäli koulun muu henkilöstö osallistuu opiskelijan lääkehoidon toteuttamiseen, toimitaan kirjaamisessa yksikön lääkehoidosuunnitelmassa sovitun käytännön mukaisesti.

4.6. Yhteistyö oppimisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävästi oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuki määräytyy yksilöllisesti tuen tarpeen laadun ja laajuuden mukaan. Keskeistä on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen, tukitoimien aloittaminen ja yhteistyö huoltajien kanssa. (Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010 30§).

Esiopetuksessa esiopetushenkilöstö havainnoi oppilasta ja seuraa oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista arjen tilanteissa. Henkilöstö käy keskusteluita esioppilaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista niin päivittäisissä kohtaamisissa huoltajien kanssa kuin LEOPS palaverissa. Leops keskustelussa tiedotetaan Lapset puheeksi (LP) menetelmästä. Lapset puheeksi (LP) menetelmä on varhaisen tuen keskustelumuoto, jolla edistetään esioppilaan hyvinvointia.

Esiopetuksessa esioppilaalla on oikeus saada oppimisen ja osallistumisen tuki heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuki järjestetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisena tukimuotona erityisopettajan ja esiopettajan yhteistyössä tarvittaessa lapsikohtaisena tukena. Laadukas tuki mahdollistaa varhaisen tuen tarjoamisen ja tukee lapsen osallistumista esiopetus ryhmän toimintaan.

Perusopetuksessa on opetushenkilöstö havainnoi ja seuraa opiskelijoiden hyvinvointia ja arjen sujumista koulupäivien aikana ja esimerkiksi viikoittaisten luokanvalvojan varttien yhteydessä. Lisäksi käytössä on luokanopettajan ja luokanvalvojan teettämä lukuvuositainen Koulunkäynnin ja oppimisen tuen sujumisen kysely opiskelijalle ja huoltajalle sekä opiskelijaa opettaville opettajille. Sen tarkoituksena on toimia seulana opiskelijan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen havaitsemisessa. Kyselyssä voi ilmetä myös oppilashuollollisen tuen tarvetta, jolloin tuen järjestämisessä toimitaan opiskelijahuoltolain mukaan.

Perusopetuslain 20 b §:n mukaan oppilaan tuki toteutuu ryhmäkohtaisena tai oppilaskohtaisena tukena. Tuen piirissä ovat kaikki koulun opiskelijat. Opiskeluhoollon palvelut ovat opiskelijan käytettävissä kaikissa tuen vaiheissa.

Kemijärven lukiossa opettajat seuraavat ja havainnoivat sekä reagoivat opiskelijan opintojen sujumisessa tapahtuneisiin muutoksiin kukin oman paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvatun vastuunsa mukaisesti. Ryhmänohjaajalla on kokonaisvastuu seurata ja havainnoida vastuuryhmänsä opiskelijoiden opintojen sujumista, mahdollisia muutoksia, poissaoloja, ryhmään pääsemistä ja hyvinvointia. Ryhmänohjaaja tapaa ryhmäänsä joka viikko ryhmänohjaustuokioissa sekä tapaa jokaisen opiskelijan henkilökohtaisessa ohjaustapaamisessa. Hän järjestää tarvittaessa myös opiskelija kohtaisia palaveriteita niin oppimisen ja opintojen sujumisen tueksi kuin myös opiskeluhoollollisen tuen järjestämiseksi.

Opinto-ohjaaja tapaa lukio-opiskelijoita sekä ryhmänä että henkilökohtaisesti. Myös erityisopettaja tapaa kaikki opiskelijat lukiseulan jälkeisessä palautekeskustelussa, missä kartoitetaan yleisesti

opiskelijan tuen tarvetta lukio-opinnoissa. Jos näissä edellä mainituissa keskusteluissa todetaan opiskeluhuollollisen tuen tarvetta, opiskelijalle järjestetään opiskeluhuoltolain mukaista tukea.

Lukiossa toteutetaan kolme kertaa lukuvuodessa ja lisäksi tarpeen mukaan kunkin vuositason ryhmän seurantalaverieita. Ryhmänohjaaja, erityisopettaja sekä opinto-ohjaaja kartoittavat kyseisen ryhmänohjaajan vastuuryhmän tuen tarvitsijat. Jos seurantalaverissa ilmenee opiskeluhuollollista tuen tarvetta, ohjataan opiskelija opiskeluhuoltolain mukaisesti opiskeluhuollollisen tuen piiriin.

Sairaalaopetus

Sairaalaopetusta järjestetään Neljän tuulen koulussa Rovaniemellä. Erityisesti siirtymävaiheissa, eli sairaalakouluun tulo- ja sieltä lähtövaiheissa, korostuu oppilaan oman koulun opiskeluhuoltotyö sekä yhteistyö sairaalakoulun kanssa. Tiedonsiirto molemmissa vaiheissa on tärkeää.

Joustava perusopetus

Kemijärven kaupungissa joustava perusopetus järjestetään Hillatien koululla. Ryhmässä työskentelevät opettaja ja koulunkäynninohjaaja. Opiskeluhuolto on mukana haastatteluissa, ryhmätyöissä ja tarvittaessa muussakin toiminnassa.

4.7. Opiskeluhuollon tuki kurinpitorangeistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Kurinpidollisten toimien sekä turvaamistoimien tarkoituksena on epätoivottuun käyttäytymiseen puuttuminen. Niillä myös turvataan oppilaiden oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Opiskeluhuollollista tukea voi tarvita kurinpidollisen toimenpiteen kohteeksi joutuva opiskelija tai ne opiskelijat, joille kyseinen opiskelija on aiheuttanut vaaratilanteen tai huolta. Rehtorin tai yksikön johtajan tehtävänä on yhdessä opiskeluhuollon henkilön kanssa arvioida kurinpitotilanteissa opiskeluhuollollisen tuen järjestämisen tarve.

Perusopetuslaissa säädettyjä kurinpitokeinoja ovat lievimmästä ankarimpaan kotitehtävien tekeminen työpäivän päätyttyä, jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Hillatien koulun kurinpito- ja turvaamistoimenpiteet ovat luettavissa osoitteessa <https://kemijarvi.fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/>.

Oppilaalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Kirjallisen varoituksen antamisesta päättää rehtori. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että kirjallisen varoituksen saaneelle opiskelijalle järjestetään tarvittava opiskeluhuolto.

Kun on olemassa vaara, että perusopetuksessa opiskelijan tai muun henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen takia tai opetus vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käytöksen vuoksi, voidaan opiskelijalta evätä osallistuminen opetukseen kuluvan koulupäivän ja sitä seuraavan koulupäivän ajaksi. Päätöksen opetuksen epäämisestä tekee rehtori. Epäämispäätöksen yhteydessä rehtori tarjoaa aina opiskelijalle opiskeluhuollon palveluita. Virkavelvollinen henkilö tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen. Lisäksi opiskelijalle laaditaan suunnitelma, joka tukee opetukseen paluuta. Suunnitelma tehdään yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Suunnitelmasta vastaavat rehtori sekä luokanopettaja/luokanvalvoja yhdessä opiskeluhuollon kanssa.

Kun opiskelijan rikkomus on vakava ja hän jatkaa epäasiallista käyttäytymistään kirjallisen varoituksen saatuaan, opiskelija voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Määräaikaisesta erottamisesta päättää sivistyslautakunta. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa lautakunnassa, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Lukiossa opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee villillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Päätöksen erottamisesta tekee sivistyslautakunta.

Lukio-opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi. Epäämisestä päättämisen tekee rehtori.

4.8. Opiskeluhoitokertomusten laatiminen ja säilytys

Kun yksittäisen opiskelijan opiskeluhoollon asiaa käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava tarpeelliset tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä tällaisia kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 20 §).

Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoollon rekisteriä ylläpitää koulu. Opiskeluhoitorekisteriin tallennetaan oppilaitoksen toteuttamassa monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa laadittavat opiskeluhoitokertomukset sekä muut siihen liittyvissä tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä opiskelijaa koskevat asiakirjat. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 21 §). Koulujen opiskeluhoitokertomukset säilytetään sähköisenä tietojärjestelmässä tiedonhallintasuunnitelman mukaisen säilytysajan.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 20 §).

5. OPISKELUHUOLLON YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN ERI TAHOJEN KANSSA

5.1. Opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä huomioidaan huoltajien ja opiskelijoiden osallisuus.

Esiopetuksessa opiskeluhoitosuunnitelma ohjaa lasten hyvinvointia, oppimisen tukea ja varhaista puuttumista suunnitelmallisesti sekä yhteisöllisesti että yksilökohtaisesti. Esiopetuksessa toimii hyvinvointiryhmä, johon kuuluu esiopetuksen henkilöstöä sekä huoltajien edustajia. Esioppilaiden mielipiteitä ja ajatuksia kartoitetaan erilaisilla kyselyillä, joita käsitellään esiopetusyksiköissä ja hyvinvointiryhmässä.

Hillatien koulussa oppilaat osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhoitotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen oppilaskuntatyön, kummiluokkatoiminnan ja tukioppilastoiminnan kautta. Oppilaskunnan edustajat osallistuvat tarvittaessa koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän toimintaan. Opiskeluhoollolliset näkökulmat, kuten hyvinvoinnin edistäminen sekä terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä huolehtiminen, otetaan huomioon opetusryhmissä ja opetusta suunniteltaessa.

Oppilaat arvioivat opiskeluhoitotyötä antamalla palautetta opiskeluhoollon osa-alueista ja vastamalla erilaisiin kyselyihin, esim. Kouluruoka-kyselyt ja Koulunkäynnin tuen -kysely.

Huoltaja voi osallistua yhteisöllisen opiskeluhoitotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen vanhempainneuvoston kautta. Vanhempainneuvoston mielipiteitä ja näkemyksiä kysytään esim. järjestyssääntöjä laadittaessa, opetussuunnitelmatyössä ja vastaavissa hankkeissa. Vanhempainneuvosto suunnittelee ja toteuttaa erilaisia tapahtumia ja tempauksia, jotka edistävät oppilaiden ja heidän perheidensä hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Perusopetuksen hyvinvointiryhmään huoltajia voidaan kutsua mukaan keskustelemaan ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä.

Luokkakohtaista opiskeluhoitotyötä voidaan suunnitella esim. vanhempainilloissa. Huoltaja voi arvioida oppilashuoltotyötä antamalla palautetta eri oppilashuollon osa-alueista ja vastaamalla erilaisiin kyselyihin mm. lukuvuoden palautekysely. Opiskeluhoollon ohjausryhmän ja koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokousmuistiot toimitetaan tiedoksi vanhempainyhdistykselle. Opiskeluhoolltoasioista tiedotetaan myös lukuvuositedotteessa ja Wilma-tiedotteissa.

Kemijärven lukion periaatteena on osallistaa kaikki opiskelijat yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen. Mahdollisuus osallistua toteutuu opiskeluyhteisön arjessa kuten ryhmänohjaustuokioissa, oppitunneilla ja muissa kohtaamisissa. Opiskelijat pääsevät vaikuttamaan yhteisölliseen opiskeluhoolltoon vastaamalla lukuvuosittain toteutettavaan lukuvuosikyselyyn sekä muihin lukuvuoden aikana toteutettaviin kyselyihin. Kyselyissä nousee esille muun muassa yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiskohteita.

Lukiossa toimii myös opiskelijakunta. Opiskelijakunnan jäseniä ovat kaikki koulun opiskelijat, ja sitä johtaa opiskelijakunnan yhteisesti valitsema hallitus. Opiskelijakunta voi vaikuttaa koulun käytäntöihin ja kehittää koulun toimintaa. Opiskelijakunta toimii aktiivisesti järjestäen erilaisia tapahtumia pitkin lukuvuotta. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolltoryhmän kokouksissa on edustus oppilaitoksen opiskelijakunnasta. Edustajana toimii pääsääntöisesti kulloinkin valittava opiskelijakunnan hallituksen edustaja.

Kemijärven lukiossa toimivat tutoropiskelijat, jotka ovat linkki opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä. Tutortoimintaan hakemalla tai tutoreille omia ajatuksiaan kertomalla, on mahdollista vaikuttaa koulun viihtyvyyteen ja muihin asioihin sekä uusien opiskelijoiden ohjaukseen. Tutorkoulutus järjestetään yhteistyössä Kemijärven kaupungin nuorisopalveluiden kanssa.

Nuoren opiskelun ja hyvinvoinnin tukemisen tärkein yhteistyökumppani oppilaitokselle on huoltaja. Jos alle 18-vuotiaalla opiskelijalla on luvattomia poissaoloja, opinnot eivät etene normaalisti tai muita

huolestuttavia asioita ilmenee, otetaan oppilaitoksesta yhteyttä kotiin. Opiskelijan mahdollisesti tarvitsemat tukipalvelut suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja asiantuntijaryhmän kanssa. Yhteistyössä korostetaan aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan omaa itsenäisyyttä ja vastuullisuutta opiskelustaan. Opiskelija voi 18 vuotta täytettyään antaa luvan vanhempiensa ja oppilaitoksen yhteydenpitoon. Oppilaitos kannustaa kyseiseen menettelyyn, jotta yhteistyö huoltajien kanssa säilyisi mahdollisimman katkeamattomana opintojen päättymiseen asti. Lukion hyvinvointiryhmään kuuluu opiskelijoiden edustaja. Huoltajien ja opiskelijoiden osallisuutta vahvistetaan keräämällä mielipiteitä yhteisön toiminnasta esimerkiksi vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa, erilaisissa tapaamisissa sekä kyselyillä.

5.2. Opiskeluhuollon ja oppilaanohjauksen/opinto-ohjauksen yhteistyö

Oppilaanohjaus ja opiskeluhuolto tekevät tiivistä yhteistyötä opiskelijoiden hyvinvoinnin, oppimisen ja koulunkäynnin sujuvuuden tukemiseksi. Yhteistyö perustuu varhaiseen tuen tarpeen tunnistamiseen, säännölliseen tiedonvaihtoon ja yhteisiin toimintamalleihin. Erityisesti nivelvaiheessa yhteistyö opiskeluhuollon ja ohjauksen kanssa on tärkeää. Näihin siirtymiin liittyy erityisesti sosiaalisen tuen tarve ja tiedonsiirto. Muita siirtymävaiheita ovat esimerkiksi koulunkäynnin ja oppimisen tuen tasojen tuomat muutokset, siirtyminen kuntien välillä, opiskelijan siirtymät sairaalakoulun ja oman koulun välillä, ja siirtyminen kotiopetukseen.

6. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURAAMINEN

Opetuksen järjestäjä ja oppilaitosten hyvinvointiryhmät seuraavat opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista. Opiskeluhoitopalveluita tarjoavat tahot toimittavat opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvien kyselyjen ja selvitysten tulokset oppilaitoksen hyvinvointiryhmälle aina tuloksia saatuaan. Tällaisia kyselyjä ovat mm. opiskelijan arvio omasta ja luokkayhteisönsä hyvinvoinnista, laajojen terveystarkastusten yhteenvedot, kouluterveyskyselyt parittomina vuosina (4.–5.-luokat ja 8.–9.—luokat), lukuvuoden palautekysely ja muut koulussa tehdyt opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvät selvitykset. Oppilaitoksen hyvinvointiryhmä käsittelee saatuja tuloksia säännöllisissä kokouksissaan ja päättää toimenpiteistä, kuten keskeisistä tuloksista tiedottamisesta ja tulosten hyödyntämisestä opiskeluhoollon kehittämisessä.

Hyvinvointiryhmät seuraavat ja arvioivat opiskeluhoitosuunnitelman toimivuutta Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon tarkistuslistan (liite 7) mukaisesti ja raportoivat havaitsemansa kehittämiskohteet opiskeluhoollon ohjausryhmälle. Suunnitelmaa päivitetään ja tarkennetaan vähintään joka toinen vuosi. Opiskeluhoollon ohjausryhmä arvioi koulutuksen järjestäjän näkökulmasta opiskeluhoollon toteutumista.

7. KEHITTÄMISTAVOITTEET JA -TOIMENPITEET

Tässä suunnitelmassa ja sen liitteissä kirjattujen toimenpiteiden lisäksi Kemijärven kaupungin oppilaitokset arvioivat ja kehittävät säännöllisesti yksilöllistä ja yhteisöllistä opiskeluhuoltoa saadun hyvinvointitiedon pohjalta.

Taulukoissa kuvataan esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion opiskeluhuollon keskeiset kehittämistavoitteet sekä toimenpiteet, joilla tavoitteita pyritään saavuttamaan. Kehittämistyön lähtökohdina ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnin, oppimisen ja osallisuuden vahvistaminen sekä opiskeluhuollon palvelujen saatavuuden, laadun ja toimivuuden parantaminen. Tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat ajankohtaiseen hyvinvointitietoon, lainsäädännön velvoitteisiin sekä paikallisiin tarpeisiin, ja niiden toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Esiopetuksen opiskeluhuollon kehittämistavoitteet ja -toimenpiteet

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Toimenpide-mittari
Esiopetuksen ja koulun yhteistyön edelleen tiivistäminen	Päätetään lukuvuoden ensimmäisen yhteistyötapaamisen ajankohta, jolloin laaditaan yhteistyön vuosikello	Esiopettajat, rehtori, kummiluokkien opettajat	Vuosikello laadittu, kyllä/ei

Hillatien koulun opiskeluhuollon kehittämistavoitteet ja -tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Toimenpide-mittari
Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen	Vanhempien ja opiskelijoiden edustus kutsutaan kerran lukukaudessa koulun hyvinvointiryhmän kokoukseen	Rehtori	Vanhempien osallistuminen toteutunut, kyllä/ei Opiskelijoiden edustus toteutunut, kyllä/ei
	Kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> • Uudistetaan vanhempainiltojen konseptia saavutettavammaksi ja osallistavammaksi <ul style="list-style-type: none"> ○ Opiskelijoiden ryhmäyttäminen ○ Vertaistoiminta ○ Järjestyssäännöt • Vanhempainneuvosto <ul style="list-style-type: none"> ○ Työpäivät ○ Opiskelijoille ja huoltajille toteutettujen kyselyjen tulosten käsittely • Lukuvuoden palautekysely <ul style="list-style-type: none"> ○ Osallistuminen lukuvuoden suunnitteluun 	Rehtori ja huoltajayhteistyön tiimi	Vanhempainiltojen konsepti uudistettu, kyllä/ei
			Vanhempainneuvoston yhdyshenkilö
		Hyvinvointiryhmä	Palautekyselyssä kysytty tarpeita tulevan lukuvuoden suunnitelmaa, kyllä/ei

	Opiskelijoiden osallistaminen <ul style="list-style-type: none"> ○ Luokissa <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vertaistoiminnan suunnittelu ▪ Ryhmäytymisen suunnittelu ▪ Järjestyssäännöt ○ Oppilaskunnassa <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vertaistoiminnan suunnittelu ▪ Lukuvuosisuunnitelma ○ Lukuvuosikysely 	Luokanopettaja ja luokanvalvoja	Luokissa suunniteltu vertaistoimintaa, ryhmäytymistä sekä käsitelty järjestyssääntöjen päivitystä, kyllä/ei
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Oppilaskunnassa <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vertaistoiminnan suunnittelu ▪ Lukuvuosisuunnitelma ○ Lukuvuosikysely 	Oppilaskunnan ohjaajat	Oppilaskunnassa suunniteltu vertaistoimintaa sekä käsitelty
	Opiskelijat osallistuvat koulun toiminnan arviointiin. <ul style="list-style-type: none"> • Lukuvuosikysely 	Hyvinvointiryhmä	Lukuvuosikyselyssä arvioitu koulun toimintaa, kyllä/ei
Tiedolla johtamisen vahvistaminen	Laajoista terveystarkastuksista saadun anonyymin tiedon kerääminen ja tiedon hyödyntäminen (hyvinvointiryhmät)	Terveystarkastaja	Laajoista terveystarkastuksista saadut tulokset käsitelty hyvinvointiryhmässä, kyllä/ei
	Laaditaan ja otetaan käyttöön seurantalomake (häiriö- ja ongelmatilanteet, tupakka- ja nikotiini tuotteiden ja päihteiden käyttö, opetuksen epääminen, tapaturmien määrät, koonti poissaoloista)	Rehtori	Seurantalomake laadittu ja otettu käyttöön, kyllä/ei
	Opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia seurataan suunnitelmallisesti MOVE!-n tuloksista koostetulla seurantalostolla	Hyvinvointiryhmä	Seurantalostosta käsitelty hyvinvointiryhmässä, kyllä/ei
Kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittäminen	Opetushenkilöstön koulutus ja yhteinen keskustelu <ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden yksinäisyyden vähentäminen • Opiskelijoiden kohtaaminen 	Rehtori	Yhteinen käytäntö sovittu, kyllä/ei
Nivelvaiheiden kehittäminen	Laaditaan ja otetaan käyttöön sähköinen tiedonsiirtolomake alakoulusta yläkouluun	Erityisopettajat, oppilaanohjaajat, luokanopettajat	Tiedonsiirtolomake käytössä, kyllä/ei
	Tiedonsiirtolomake toiselle asteelle uudistetaan ja muutetaan sähköiseksi	Erityisopettajat, oppilaanohjaajat, luokanvalvojat	Sähköinen tiedonsiirtolomake käytössä, kyllä/ei
	Alakoulusta yläkouluun-vanhempainilta myös toukokuun lopussa	Oppilaanohjaaja, luokanopettajat	Vanhempainilta toteutettu, kyllä/ei
	Yläkouluun tutustumisen laajentaminen; osallistutaan yläkoulun oppitunneille	Oppilaanohjaaja, luokanopettajat, tukioppilastoiminnan ohjaaja	Yläkoulun oppitunneille osallistuttu, kyllä/ei
Koulupäivän aikaisen liikkumisen lisääminen	Päivittäisen koulupäivän rytmittäminen niin, että oppilaat eivät istu pitkiä jaksoja yhtäjaksoisesti.	Liikkuva tiimi Opettajat Ohjaajat Rehtori	Toteutunut kyllä/ei

Kemijärven lukion opiskeluhuollon kehittämistavoitteet ja -tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Toimenpide- mittari
Tiedolla johtamisen vahvistaminen	Terveystarkastuksista saadun anonyymien tiedon kerääminen ja tiedon hyödyntäminen (hyvinvointiryhmät)	Terveydenhoitaja	Yhteenveto käsitelty hyvinvointiryhmässä, kyllä/ei
	Henkilöstökokouksessa käsitellään Lukiolaisbarometrin tulokset	rehtori	Tulokset käsitelty henkilöstökokouksessa, kyllä/ei
	TEA-viisaritiedonkeruun tuloksista keskustellaan ja päätetään toimenpiteistä henkilöstökokouksessa	rehtori	Tulokset käsitelty henkilöstökokouksessa, kyllä/ei
	Laaditaan ja otetaan käyttöön seurantalomake (häiriö- ja ongelmatilanteet, tapaturmien määrät)	Rehtori	Seurantalomake käytössä, kyllä/ei
Yhteisten käytäntöjen ja toimintamallien edistäminen	Laaditaan yhteisesti sovittu ja kirjattu käytäntö tai toimintaohje keskeyttämisten syiden seurannasta	Etsivä ja oppivelvollisuuskoordinaattori	Toimintaohje laadittu, kyllä/ei
	Laaditaan ja otetaan käyttöön läsnäolomalli ja poissaolokäytännöt	Hyvinvointiryhmä ja kehittämiss-ryhmä	Läsnäolomalli/poissaolokäytännöt käytössä, kyllä/ei
Opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen	Käsitellään lukuvuoden aikana opiskelijoiden kanssa käytössä olevat suunnitelmat ja mallit, jolloin opiskelijoilla on mahdollisuus esittää niihin kehittämissuunnitelmia <ul style="list-style-type: none"> Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy tai puuttumisen toimintatavat Tupakoimattomuuden, nikotiinittomuuden ja päihitteettömyyden edistäminen Järjestyssäännöt Opetussuunnitelma Opiskeluhoitosuunnitelma Läsnäolomalli <p>Opiskelijakunnan hallitus käsittelee opiskelijoille tehtyjen kyselyiden tulokset</p>	Ryhmänohjaajat, opiskelijakunnan ohjaajat	Käytössä olevat suunnitelmat ja mallit käsitelty opiskelijoiden kanssa, kyllä/ei
Huoltajien osallisuuden vahvistaminen	Laaditaan ja otetaan käyttöön huoltajille suunnattu lukuvuosikysely <ul style="list-style-type: none"> Opiskeluhoito Lukion toiminnan arviointi Ruokailu Kodin ja koulun yhteistyö Yhteisöllisyys Opiskelijoiden hyvinvointi 	Hyvinvointiryhmä	Lukuvuosikysely käytössä, kyllä/ei
	Huoltajien edustajan osallistuminen lukion hyvinvointiryhmään kerran lukuvuodessa	Hyvinvointiryhmä	Osallistuminen toteutunut, kyllä/ei

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	Opiskelijakunnan taukotilaan hankitaan yhteistyössä opiskelijakunnan kanssa liikuntavälineitä	Opiskelijakunta ja ohjaajat	Liikuntavälineet käytössä, kyllä/ei
	Lapin liikunnan kanssa tehdään yhteistyötä opiskelijoiden liikunnan lisäämiseksi koulupäivän aikana <ul style="list-style-type: none"> • Matalan kynnyksen tekemistä oppitunneilla ja tauoilla • Välineistön hankkimista • Opiskelijoiden osallistaminen 	Rehtori ja vastu-opettajat	Toteutunut, kyllä/ei

LIITTEET

Liite 1: Itä-Lapin koululäsnäolomalli

Liite 2: Esiopetuksen kiusaamisen ehkäisysuunnitelma

Liite 3: Hillatien koulun kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn ja puuttumisen malli

Liite 4: Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä Kemijärven lukiossa

Liite 5: Hillatien koulun ja Kemijärven lukion kriisisuunnitelma

Liite 6: Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen -lainsäädäntö

Liite 7: Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon tarkistuslista

ITÄ-LAPIN KOULULÄSNÄOLOMALLI

Ennaltaehkäisevät toimet: Kaikki me koulun aikuiset kohtaamme oppilaat yksilöllisesti ja annamme positiivista palautetta. Kunnioitamme kaikki toistemme henkistä ja fyysistä koskemattomuutta. Kiusaamistapaukset selvitämme välittömästi. Opetamme tunne- ja vuorovaikutustaitoja kaikissa arjen tilanteissa. Ryhmyttämistä teemme kaikissa oppiaineissa vuoden ympäri. Oppimisen tukea tarkistamme säännöllisesti lukuvuoden aikana. Huoltajien kanssa pidämme tiivistä yhteyttä, esim. vanhempaintapaamisissa. Kannustamme oppilaita ja huoltajia siihen, että jokainen koulupäivä on tärkeä.

Puututaan heti yhdestä tunnista

- Luvaton poissaolo.
- Poistuminen kesken koulupäivän (muu kuin sairaus).
- Oppilas kieltäytyy menemästä oppitunnille.

Huolta aiheuttavat poissaolot, joihin puututaan ilman poissaolorajoja

- Oppilas toistuvasti poissa samoilta oppitunneilta, päiviltä tai tilanteista (kokeet, esitelmät, tapahtumat).
- Oppilaalla toistuvasti psyykosomaattisia oireita (vatsa- ja pääkiput ilman syytä).

Toimenpiteet, jotka tehdään

- Luokanopettaja (LO) tai luokanvalvoja (LV) puhuu oppilaan ja huoltajan kanssa ja konsultoi tarvittaessa opiskeluhoiltoa.
- LO/LV kirjaa yhteydenoton ja sovitut tukitoimet *Wilmaan varhaisen puuttumisen lomakkeeseen* tai *Wilmoittajaan*.

alakoulu 40 h/ yläkoulu 50 h/ lukuvuosi

- LO/LV keskustelelee oppilaan ja huoltajan kanssa ja selvittää poissaolojen syitä.
- LO/LV tarkistaa poissaolojen aikaisen oppimisen ja varmistaa pedagogisen tuen riittävyyden (esim. tukiopetuksen tarpeen).
- Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma tai päivitetään oppimissuunnitelma/HOJKS.
- LO/LV kirjaa yhteydenoton ja sovitut tukitoimet *Wilmaan varhaisen puuttumisen lomakkeeseen* tai *Wilmoittajaan*.
- LO/LV konsultoi erityisopettajaa tai opiskeluhoillon edustajaa ja/tai kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän, jos oppilaasta on huolta.

70 h /80 h/ lukuvuosi

- LO/LV tapaa oppilaan ja huoltajan.
- LO/LV selvittää poissaolojen syyt ja tarkistaa pedagogisen tuen riittävyyden.
- LO/LV sopii huoltajan kanssa tarvittavat tukitoimet ja kirjaa ne *Wilmaan varhaisen puuttumisen lomakkeeseen* tai *Wilmoittajaan* ja tarvittaessa *oppimissuunnitelmaan/HOJKS:iin*.
- LO/LV sopii poissaolojen tiiviimmästä seurannasta ja seurantatapaamisen ajankohdan.
- LO/LV ohjaa oppilaan tarvittaessa kouluterveydenhoitajalle, kuraattorille, koululääkärille.
- LO/LV kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän, jos on tarvetta.

90 h /110 h/ lukuvuosi

- Opiskeluhoillon edustaja tekee kartoituksen poissaolojen syistä (esim. KESY-kortit, SRAS-R tai ISAP).
- LO/LV järjestää monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisen, jossa laaditaan *koululäsnäoloa tukeva suunnitelma* tai *suunnitelma kouluun paluusta*.
- Suunnitelma kirjataan *opiskeluhoillon asiakirjaan* ja pedagogisen tuen osalta *oppimissuunnitelmaan/HOJKS:iin*.
- Palaverissa nimetään vastuuhenkilö, joka pitää tiivistä yhteyttä kotiin. Sovitaan yhteydenpidon tapa ja tiheys.
- LO/LV ohjaa huoltajat ottamaan yhteyttä Laphan perheiden palveluihin, jos palveluille on tarvetta.
- Tarvittaessa tehdään yhdessä huoltajan kanssa yhteydenotto sosiaalihuoltolain mukaisen tuen tarpeen arvioimiseksi.

Jos oppilaan poissaolot pitkittyvät tukitoimista huolimatta ja/tai viimeistään, kun poissaoloja on yli 170 h/220 h/lukuvuosi tai jos lastensuojelulain 25§ täyttyy

LO/LV tekee huoltajan kanssa yhdessä *yhteydenoton sosiaalihuoltolain mukaisen tuen tarpeen arvioimiseksi*. Jos yhteistyössä on toistuvasti haasteita tai lastensuojelulain 25§ ilmoitusvelvollisuus täyttyy, LO/LV tekee *lastensuojeluilmoituksen*. Yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus kirjataan koulussa sovitulla tavalla. Tarvittaessa oppilaalle voidaan tehdä hallinnollinen päätös erityisistä opetusjärjestelyistä tai vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta.

Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma

Kemijärven kaupungin esiopetus

04/2021

KAVERTIT

Sisällys

1.Mitä on kiusaaminen?.....	3
2.Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	5
3.Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta	8
4.Yhteistyö huoltajien kanssa	8
5.Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi	9
Lähteet	11

1. Mitä on kiusaaminen?

Kiusaamisen määrittely ei ole yksiselitteistä, sillä kiusaaminen on jokaisen subjektiivinen kokemus ja aikuisten ja lasten näkemykset kiusaamisesta voivat poiketa toisistaan. Kaikki lasten väliset riidat ja konfliktit eivät ole kiusaamista. Riitelyt ja konfliktit kuuluvat ihmissuhteisiin, mutta kiusaaminen on sellaista, minkä kohtaamista lapsi ei voi harjoitella, ja siihen puuttuminen on aina aikuisen asia.

Lasten parissa kiusaamisen määrittelyä sekä tunnistamista vaikeuttaa kiusaaminen-sanan vaihteleva käyttö. Pienet lapset saattavat kutsua erilaisia asioita kiusaamiseksi. Toisaalta heiltä saattaa puuttua sanat kertoa kokemuksistaan ja he voivat kutsua mitä tahansa tekoa kiusaamiseksi. Aikuisen on siis tärkeä toimia lapsen tulkkina. Aikuisen tulee tuntea kiusaamisilmiö ja tunnistaa se ja sen jälkeen hänen täytyy auttaa lasta sanoittamaan kokemuksensa.

Määrittelyn ongelmallisuudesta huolimatta kiusaamisella on piirteitä, jotka erottavat sen esimerkiksi riitelystä ja näitä ovat:

Toistuvuus (toiminta on säännöllistä ja melko pitkän ajanjakson aikana tapahtuvaa yhteen lapseen kohdistuvaa toimintaa)

Tietoisuus (toiminta on tahallista ja tarkoitus on satuttaa ja loukata kiusaamisen uhria)

Vallankäyttö ja ryhmäilmiö (Kiusaamisella tavoitellaan usein tiettyä statusta ryhmässä.

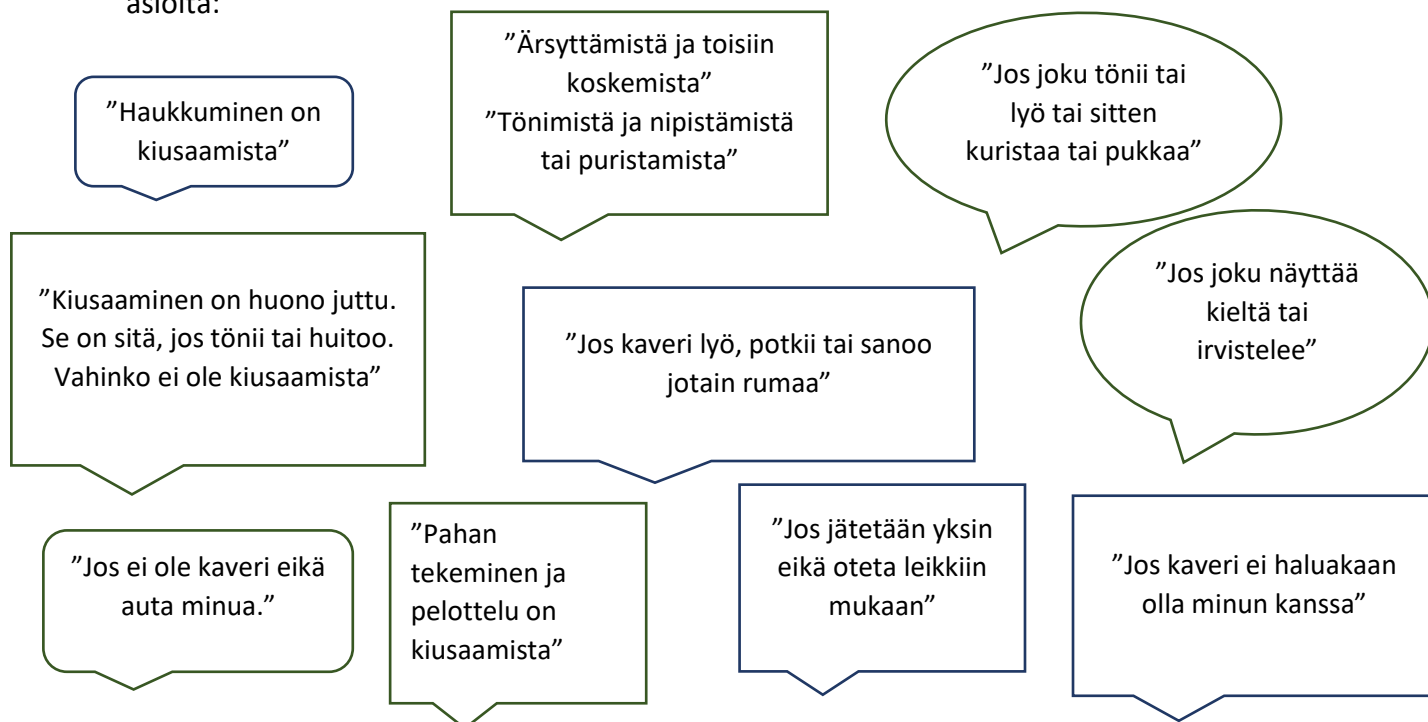
Muu ryhmä on tietoinen kiusaamisesta, mutta hiljaisesti hyväksyy sen)

Kiusaamisen eri muodot

Kiusaamisen voi jakaa suoraan ja epäsuoraan kiusaamiseen. Suorassa kiusaamisessa kiusaaja osoittaa kielteiset teot suoraan uhriin, esim. lyömällä, tönimällä tai haukkumalla. Epäsuora kiusaaminen ilmenee esimerkiksi porukan ulkopuolelle sulkemisena, juorujen levittämisenä tai selän takana puhumisena. Kiusaamista voidaan jakaa myös muulla tavoin:

Psyykkinen	Fyysinen	Sanallinen
Uhkailu	Lyöminen	Haukkuminen
Manipulointi	Potkiminen	Nimittely
Kiristäminen	Kamppaaminen	Hännääminen
Ilveily, ilmeily	Esteenä oleminen	Lällättäminen
Poissulkeminen	Vaatteiden repiminen	Vaatteiden, hiusten ym. kommentointi
Leikin sääntöjen muuttaminen	Nipistely	
Selän takana puhuminen	Kiven ja hiekan heittäminen	
Puhumatta jättäminen	Leikkien sotkeminen	

Esikoululaisille teetetyssä kaverikyselyssä kiusaamiseksi lapset kokivat seuraavanlaisia asioita:

2. Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamisen ehkäiseminen on kasvatusta tasa-arvoiseen yhteiskuntaan, jossa yksilöt kannattelevat ja kunnioittavat toinen toisiaan. Lapselle on merkittävää olla hyväksytty, ei niinkään suosittu tai johtohahmo, vaan tuntea olevansa osa ryhmää. Se tapahtuu opettamalla lapsille keskeisiä toisten kanssa toimimisen pelisääntöjä ja taitoja. Kiusaamisen ehkäiseminen edellyttää laadukkaan peruspedagogiikan lisäksi tietoista ja johdonmukaista toimintaa nimenomaan kiusaamisen ehkäisemiseksi.

Varhaiskasvatuksessa ja pienten lasten parissa kiusaamista ehkäistään preventiolla – se on kasvatusta ja opetusta, joka tähtää siihen, ettei kiusaamista syntyisi lainkaan.

Varhaiskasvatuksessa on käytössä erilaisia tunne- ja kaveritaitomateriaaleja, esimerkiksi Piki-, Jukka Hukka- ja Pikkuli-materiaalit.

Kiusaamisen ehkäisyssä keskeistä on aikuisen ja lapsen välille muodostunut lämmin ja kunnioittava suhde, jota aikuinen kannattelee. Aikuisen on oltava sensitiivinen, jotta hän havaitsee lapsen aloitteet ja viestit ja vastaa niihin lapselle mielekkäällä tavalla.

Lapsi tarvitsee aikuisen ohjausta ja apua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Lapsen kanssa on hyvä harjoitella leikki- ja kaveritaitoja sekä itsesäätelytaitoja.

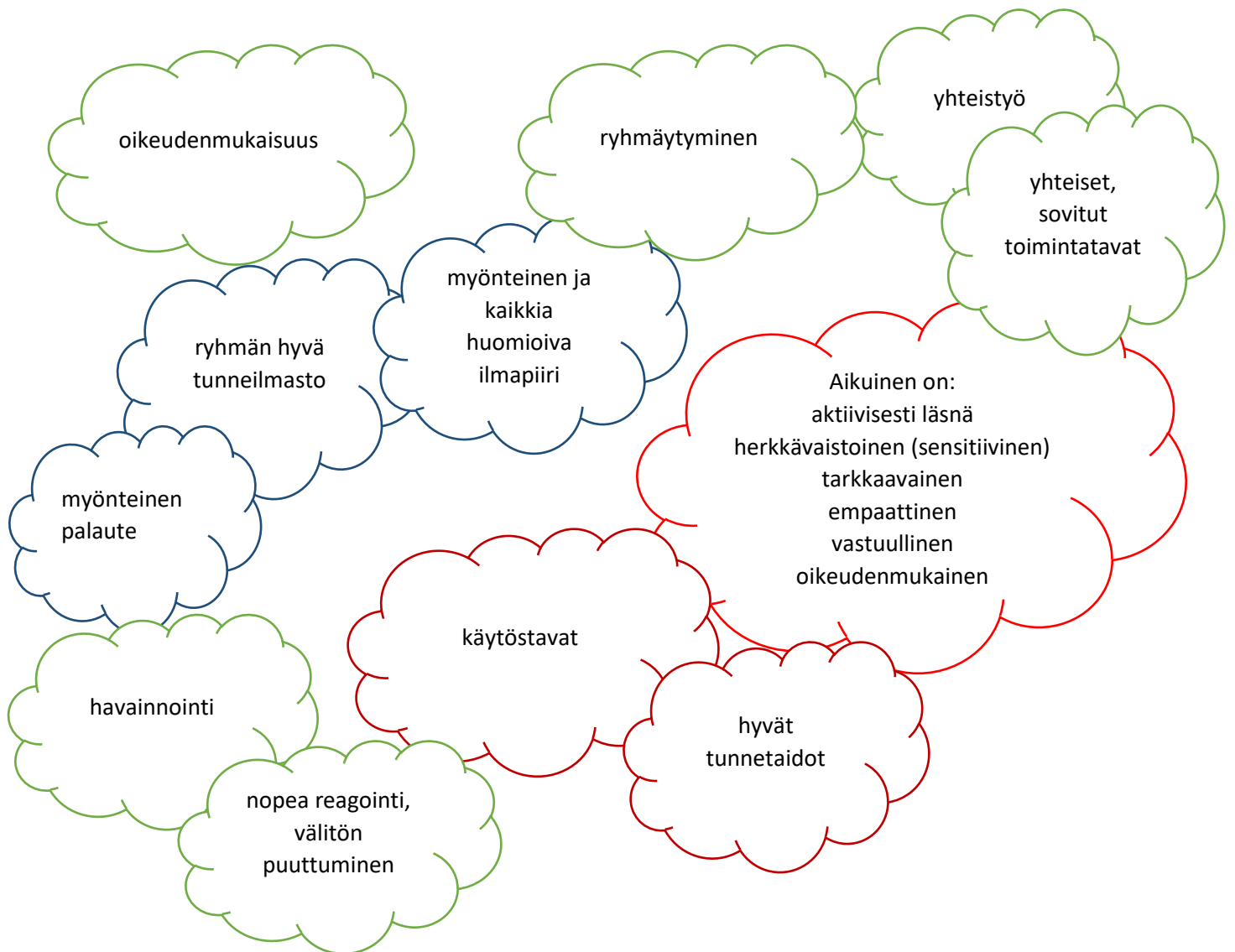
Kiusaamisen ehkäisyn tärkeä osa on lapsen tunteiden säätelyn taitojen kehittyminen. Lasten kanssa käsitellään säännöllisesti tunteita, opetellaan tunnistamaan ja nimeämään niitä.

Lapsille painotetaan sitä, että kaikki tunteet ovat sallittuja ja yhdessä opetellaan kanavoimaan tunteita lapselle sopivalla tavalla. Kiusaamisen ehkäisyn tavoite on lapsen ja koko lapsiryhmän hyvinvointi. Se edellyttää tietoista pohdintaa ja valintaa siitä, millaisessa ilmapiirissä haluamme lapsemme kasvattaa ja kasvavan. Lapsi tarvitsee runsaasti kokemuksia siitä, että toisten ihmisten kanssa on mukavaa ja heihin voi luottaa. Kasvattajalla on vastuu kannattelevan ilmapiirin luomisesta sekä ylläpitämisestä.

Kiusaamiseen puututaan välittömästi. Aikuinen rauhoittaa tilanteen, kuuntelee kaikkia osapuolia ja heidän näkemyksiään asiasta. Aikuinen auttaa tarvittaessa sanottamaan tilannetta ja toimii apuna kantaen vastuun tilanteen loppuun saakka ratkaisemisessa. Tilanteen selvittelyn jälkeen lasten kanssa keskustellaan yhteisistä säännöistä ja kuinka jatkossa on hyvä toimia. Sovinnon tekemisessä tunne on tekoa tärkeämpi. On tärkeää, että lapsi ymmärtää tekonsa ja sen seuraukset. Huoltajille kerrotaan tapahtumasta ja asian käsittelystä rehellisesti.

Mikäli kiusaaminen on toistuvaa ja lasta ahdistavaa, on tilanne käsiteltävä yhteispalaverissa huoltajien kanssa. Palaverissa keskustellaan kaikkien osapuolten kanssa kiusaamisesta ja keskustelu kirjataan erilliseen kiusaamislomakkeeseen (Liite1).

Kiusaamisen ehkäisyssä ja puuttumisessa tärkeintä on:

3. Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta

Mikäli lapsi tarvitsee kiusaamisesta johtuen yksilöllistä tukea, kootaan hänen tuekseen yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä. Ryhmä voidaan koota sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta. Yksilökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä sovitaan tarvittavasta hoidosta ja tukitoimenpiteistä. Ryhmään voidaan kutsua huoltajien suostumuksella esimerkiksi perheneuvolan työntekijä. Yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä huolehtii jälkiseurannasta.

4. Yhteistyö huoltajien kanssa

Onnistunut yhteistyö edellyttää yhteisiä arvoja huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä. Kunnioittava keskusteluyhteys huoltajien kanssa sekä yhdessä etsityt ratkaisut ovat avain yhteistyössä. Yhteistyössä tärkeintä on avoimuus ja luottamuksellisuus puolin ja toisin. Tällöin on helpompaa puuttua mahdollisiin ongelmatilanteisiin varhaisessa vaiheessa. Tilanteista, joissa kiusaamista on tapahtunut, kerrotaan osapuolten huoltajille. Vanhempien tulee tietää lapsensa käyttäytymisestä ryhmässä. Mikäli siinä on kiusaamisen piirteitä, vanhempia tulee neuvoa miten lasta ohjataan, jotta negatiivinen käyttäytyminen loppuu. Lisäksi kerrotaan asian käsittelystä esiopetusryhmässä. Huoltajat otetaan mukaan laatimaan yhteisiä sääntöjä vanhempainillassa ja/tai kasvatustilaisuuksien kautta. Heille tiedotetaan esiopetuksen toimintatavoista kiusaamisen ehkäisemiseksi, sekä niiden selvittämisestä. Huoltajan huoli lapsensa kiusatuksi tulemisesta tai kiusaajana olemisesta tulee ottaa vakavasti.

5. Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Esiopetuksen oppilashuoltoryhmä seuraa suunnitelman toteutumista. Varsinainen arviointikeskustelu käydään keväällä oppilashuoltoryhmässä. Lapsille tehdään kaverikysely esiopetusvuoden tammikuussa. Kyselyssä kysytään lasten kokemuksia kaverisuhteista ja mahdollisesta kiusaamisesta. Huoltajat ja henkilökunta vastaavat heille suunnattuihin kyselyihin vuorovuosina. Kyselyssä kartoitetaan muun muassa kaverisuhteisiin ja kiusaamiseen liittyviä havaintoja. Esiopetuksen oppilashuoltoryhmä käsittelee saatuja tuloksia säännöllisissä kokouksissaan. Oppilashuoltoryhmä päättää toimenpiteistä, kuten keskeisistä tuloksista tiedottamisesta ja tulosten hyödyntämisestä kiusaamisen ehkäisyssä. Kyselyjen tulokset käsitellään myös päiväkodeittain järjestettävissä työpaikkakokouksissa.

LIITE 1:

Kiusaamisen käsittely esiopetusryhmässä

Esioppilaan kuvaus kiusaamistilanteesta

Vanhempien kuvaus kiusaamistilanteesta

Henkilökunnan kuvaus tilanteesta

Yhdessä sovitut toimenpiteet

Asian käsittelyn jatkotoimenpiteet ja arviointi toimenpiteiden sopivuudesta.

Päiväys: Kemijärvellä _____

Allekirjoitukset: _____

Lähteet

Kemijärven kaupungin esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

Kemijärven kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Köngäs, Mirja. 2019. Tunneäly varhaiskasvatuksessa

Repo, Laura 2013. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy

Liite 4: Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä Kemijärven lukiossa

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä Kemijärven lukiossa

Turvallisuuskulttuuri syntyy vuorovaikutuksesta ja välittämisestä. Suunnitelmallinen suojautuminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä luo turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Ennaltaehkäisyn vuoksi on tärkeää, että väkivallan erimuotoihin, kiusaamiseen ja häirintään puuttuminen nähdään koko oppilaitoksen asiaksi ja että erilaisuuden hyväksymiseen panostetaan opetuksessa.

Väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ehkäisevät toimet

Opiskeluryhmien ja koko oppilaitoksen hyvää yhteishenkeä kehitetään ja pidetään yllä yhteisten tapahtumien ja teemaviikkojen muodossa. Toimintaa järjestävät oppilaitoksen henkilökunta ja opiskelijat yhdessä oppilaskunta- ja tutortoiminnan puitteissa. Opiskelijakunta järjestää lisäksi hyvinvointi- ja tyytyväisyyskyselyn lukuvuosittain. Opiskelijat saavat laillisuuskasvatusta oppiaineiden puitteissa sekä asiantuntijaluennoilla.

Opiskelija saa kouluterveydenhuollon palvelut sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut Oppilas- ja opiskeluhoitolain 15§ ja 17§ edellyttämässä määräajassa.

Ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja ja kuraattori järjestävät opiskelijoiden henkilökohtaisia tapaamisia, jolloin turvallisuuteen, viihtyvyyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat otetaan esille. Lisäksi aiheesta keskustellaan opiskeluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa.

Toimintamalli väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteissa

Tapauskohteisesti väkivalta-, kiusaamis- ja häirintä tapausten selvittelyyn osallistuu ryhmänohjaaja, opettajat, rehtori sekä opiskeluhoitoryhmä ja tarvittavat muut henkilöt. Selvitystyö etenee siten, että:

- Jokainen väkivallasta, kiusaamisesta tai häirinnästä epäilty opiskelija puhutellaan. Ensin kuullaan kiusatun/uhrin versio tapahtumista. Jos tekijäksi epäilty opiskelija todetaan tekijäksi, tehdään hänelle selväksi, kuinka vakavasta rikkeestä on kysymys.
- Osapuolten kanssa sovitaan väkivallan, kiusaamisen tai häirinnän lopettamisesta ja päätetään seurannasta. Tarpeen mukaan tilanteesta voidaan keskustella koko opiskelijaryhmän kanssa.
- Mikäli opiskelija on alaikäinen, ilmoitetaan huoltajille, jos väkivaltainen käytös, kiusaaminen tai häirintä jatkuu tai on vakavaa. Tällöin sovitaan yhdessä huoltajien kanssa tarvittavat tapaamiset ja jatkotoimet. Jos tekijä on täysi-ikäinen, jatkotoimet sovitaan hänen kanssaan.
- Uhrin kanssa käydään keskustelu hänen tarvitsemistaan tukitoimista ja mahdollisesta jälkipuinnista.

Huomioitavaa on, että Lastensuojelulain 25§:n mukaan mm. opetustoimi on velvollinen salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanne voi johtaa rikosilmoituksen tekemiseen, mikäli uhri kokee teon sellaiseksi. Henkilöön kohdistuneesta rikoksesta ilmoituksen poliisille tekee yleensä asianosainen itse - alle 18-vuotiailla asianomistajilla myös vanhemmilla on oikeus viedä asia poliisille.

Tällaisessa tilanteessa otetaan aina heti yhteys vanhempiin ja keskustellaan tapahtumasta. Törkeissä tapauksissa (vakavia vammoja/vakavaa uhkailua/suurta vahinkoa) heti ilmoitus hätäkeskuksen kautta poliisille.

Liite 5: Hillatien koulun ja Kemijärven lukion kriisisuunnitelma

Kemijärven kaupungin perusopetuksen ja lukion kriisisuunnitelma

<u>1. Koulun kriisiryhmän jäsenet ja kriisiryhmän toimintatavat</u>	<u>3</u>
<u>2. Toimintamalleja kriisitilanteissa</u>	<u>3</u>
<u>2.1. Onnettomuus koulussa</u>	<u>3</u>
<u>2.2. Oppilaan kuolema</u>	<u>3</u>
<u>2.3. Opettajan tai koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan kuolema</u>	<u>4</u>
<u>2.4. Oppilaan lähiomaisen kuolema</u>	<u>4</u>
<u>2.5. Itsemurha</u>	<u>4</u>
<u>2.6. Vakava sairaus</u>	<u>5</u>
<u>2.7. Onnettomuus tai sen uhka koulun ulkopuolella</u>	<u>5</u>
<u>3. Kriisien ehkäisy ja selviytymisen tukeminen</u>	<u>5</u>
<u>3.1. Mielenterveysongelmat</u>	<u>5</u>
<u>3.2. Päihteiden käyttö</u>	<u>6</u>
<u>3.3. Oppilaaseen tai opiskelijaan kohdistuva väkivalta</u>	<u>8</u>
<u>3.4. Oppilaaseen tai opiskelijaan kohdistuneet seksuaalirikokset</u>	<u>8</u>
<u>4. Tiedottaminen kriisitilanteessa</u>	<u>8</u>
<u>5. Toimenpiteet kriisivalmiuden ylläpitämiseksi</u>	<u>9</u>
<u>5.1. Kriisikaappi</u>	<u>9</u>
<u>6. Tiedotuskirjemalleja kodeille</u>	<u>10</u>
<u>6.1. Kirjemalli menehtyneen oppilaan luokkatoverin kotiin</u>	<u>10</u>
<u>6.2. Kirjemalli kotiin hautajaisiin osallistumisesta</u>	<u>10</u>

1. Koulun kriisiryhmän jäsenet ja kriisiryhmän toimintatavat

Kriisiryhmän kokoonpano koululla on sama kuin koulukohtaisen hyvinvointiryhmän kokoonpano. Kriisiryhmään kuuluvat rehtori/koulunjohtaja, erityisopettaja, kuraattori, terveydenhoitaja sekä opinto-ohjaaja. Kriisitilanteessa rehtori kutsuu kokoon kriisiryhmän ja tapauskohtaisesti sovitaan työnjaosta.

Kriisiryhmän kokoontumisesta kirjoitetaan muistio, jota säilytetään lukitussa arkistossa. Kriisitilanteesta riippuen tapahtumien kulusta kirjoitetaan raportti.

2. Toimintamalleja kriisitilanteissa

2.1. Onnettomuus koulussa

Hälytä ambulanssi / muu henkilökunta avuksi!

Aloita ensiapu!

- tieto terveystieteiden keskuskeskukseen
- tieto rehtorin ja kriisiryhmän kautta henkilökunnalle
- oppilaat pois onnettomuuspaikalta
- silminnäkijät erilleen, heistä pidetään erityistä huolta
- ilmoitus osallisten huoltajille mahdollisimman pian
- asian käsittely luokassa
- kirjallinen viesti koteihin asiasta
- järkyttyneimmät oppilaat kotiin vain aikuisen mukana
- asian jälkipuintia henkilökunnan kanssa
- asian jälkipuintia luokassa (keskustelu luokassa)
- oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- tapaturmailmoitus ja ilmoitus opetuksen järjestäjän vakuutusyhtiölle

2.2. Oppilaan kuolema

- tiedon saanut opettaja informoi rehtoria
- rehtori informoi opettajakuntaa
- perheen toivomuksia koteihin tiedottamisesta kunnioitetaan
- keskustelu luokissa / muistaminen
- oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- henkilökunnalle mahdollisuus jälkipuintiin
- muistaminen (ks. 7.2. ja 7.3.)
- mikäli oppilas menehtyy koulussa, otetaan yhteys hätäkeskukseen ja toimitaan saatujen ohjeiden mukaan

2.3. Opettajan tai koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

- rehtori informoi henkilökuntaa/luokkaa yhteisesti

- kriisiryhmä keskustelelee siitä, tarvitaanko henkilökunnalle/oppilaille ulkopuolista apua
- jälkipuinti henkilökunnalle
- keskustelut luokissa
- muistaminen (ks. 7.2.)
- oppilaiden seuranta

2.4. Oppilaan lähiomaisen kuolema

- tieto rehtorille ja kriisiryhmälle
- tieto oppilasta opettavalle opettajalle/kaikille opettajille
- kotoa lupa saada kertoa asiasta muulle luokalle ja oppilaan huomioiminen
- oppilaalle keskustelumahdollisuus
- oppilaan seuranta (mieliala, käytös tms.)

2.5. Itsemurha

Koskettaa aina koko kouluyhteisöä. Kodin kanssa on sovittava, miten asiassa edetään. Jälkipuinti erittäin tärkeää, koska itsemurha nostattaa esiin esim. voimakasta syyllisyyttä.

- tieto rehtorille ja kriisiryhmälle
- tieto koulun henkilökunnalle (rehtori tiedottaa)
- tieto oppilaille: perheeltä lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin
- tiedote mahdollisista reaktioista ainakin oman luokan koteihin
- erityinen tuki ja seuranta silminnäkijöille ja lähimmille ystäville
- keskustelut luokissa
- oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- mahdollinen muistaminen

2.6. Vakava sairaus

- sovi huoltajien kanssa, mitä kerrotaan oppilaille
- oppilaan omaa mielipidettä on kunnioitettava
- pyritään saamaan lupa kertoa luokan oppilaille ja muulle henkilökunnalle
- jälkipuintia sairastuneen, hänen ystäväpiirinsä ja luokan kanssa
- toimintaohjeet sairauskohtauksen varalta
- tarvittaessa sairastuneen huomioiminen
- oppilaiden seurantaa

2.7. Onnettomuus tai sen uhka koulun ulkopuolella

- rehtori selvittää tosiasiat
- informoi muun henkilökunnan
- keskustelu luokissa

- tietoa kotiin tapahtuneesta ja mahdollisista reaktioista

3. Kriisien ehkäisy ja selviytymisen tukeminen

3.1. Mielensterveysongelmat

Oppilas voi hyvin turvallisessa ryhmässä, jossa hän kokee tulevansa nähdyksi ja kuulluksi ja jossa hän oppii mielensterveystaitoja kuten tunne-, tietoisuus- ja kaveritaitoja. Koulu on paikka, jossa mielensterveyttä voidaan vahvistaa joka päivä. Oppilas kokee olevansa osa arvostavaa ja välittävää yhteisöä, kun häntä tervehditään, hänelle hymyillään ja hänen kuulumisistaan ja ajatuksistaan ollaan kiinnostuneita.

Kouluarjella on turvalliset raamit, kun lapset ja nuoret tuntevat yhteisönsä aikuiset ja luokkatoverit, kokevat yhteenkuuluvuutta, jakavat arjen iloja ja suruja heidän kanssaan sekä tietävät, keneltä saa apua tarvittaessa. Useimmat lapset hyötyvät myös selkeistä rajoista ja ennakoitavuudesta sekä tutuista ja turvallisista rutiineista.

Koulun tehtävä on myös opettaa hyvinvoinnin kannalta keskeisiä mielensterveystaitoja. Niitä ovat muun muassa tunne-, vuorovaikutus- ja tietoisuustaidot, itsetuntemus, arjen rytmistä huolehtiminen sekä huolista ja kriiseistä selviytymisen taidot.

Mielensterveystaitoja harjoitellaan koulun arjen vaihtelevissa tilanteissa, kuten ristiriitoja ratkaistaessa tai luokkakaveria tsemptessä. Niitä opitaan myös oppitunneilla. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa mielen hyvinvointi näkyy niin suunnitelman yleisissä osissa kuin useissa oppiaineissa ja laaja-alaisen osaamisen alueissa. Tutkimusten mukaan koko ryhmälle suunnattu säännöllinen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus vähentää oppilaiden kiusaamista sekä impulsiivista ja aggressiivista käytöstä.

Mitä jokainen koulun aikuinen voi tehdä oppilaiden mielensterveyden edistämiseksi?

Koulun henkilöstö voi vahvistaa oppilaiden mielensterveyttä muun muassa:

- olemalla läsnä ja kohtaamalla oppilas yksilönä,
- tukemalla ryhmäytymistä ja turvallisen koulu yhteisön rakentumista,
- puuttamalla välittömästi havaitsemaansa kiusaamiseen ja syrjintään,
- opettamalla mielensterveystaitoja,
- kehittämällä itseään omilla mielensterveystaidoissaan ja toimimalla hyvänä esimerkkinä esimerkiksi tunne- ja vuorovaikutustaidoissa,
- osoittamalla arvostusta oppilaiden ja heidän huoltajiensa moninaisuutta kohtaan,
- tekemällä hyvää yhteistyötä huoltajien, nuorisopalvelujen, perheneuvolan ja järjestöjen kanssa sekä
- pitämällä omasta mielensterveydestään hyvää huolta.

Jos herää huoli alaikäisen oppilaan psyykkisestä hyvinvoinnista, tulee olla yhteydessä kotiin

ja ohjata oppilas tarvittaessa opiskeluhuollon palveluiden piiriin. Täysi-ikäinen opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluiden piiriin. Välittömiä toimia vaativassa tilanteessa soitetaan numeroon 112.

3.2. Päihteiden käyttö

Tukemalla oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia edistetään myös päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä rahapelaamisen ehkäisyä. Ehkäisevän päihdetyön kannalta olennaisia ovat erityisesti toimet, jotka edistävät

- vuorovaikutustaitoja
- oppilaiden ja opiskelijoiden sitoutumista yhteisöön
- sosiaalista vastuuta
- terveyttä ja hyvinvointia edistäviä elintapoja
- mielenterveyttä
- terveyttä ja turvallisuutta edistävää ympäristöä – kuten yhteisiä toimintatapoja päihteisiin, tupakka- ja nikotiinituotteisiin sekä rahapelaamiseen liittyvissä ongelmatilanteissa, käytäntöjä tuen tarpeiden varhaiseksi tunnistamiseksi sekä avun ja tuen piiriin ohjaamiseksi.

Mikäli nuoren epäillä olevan päihtyneenä oppilaitoksen alueella, hänelle voidaan tehdä huumausainetestaus tai puhallustesti tietyin ehdoin, varmistaen että toiminnan painopiste on nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, kuten tuen piiriin ohjaamisessa. Mikäli opiskelijalla on hallussaan huumausaineita oppilaitoksen alueella, tulee ottaa yhteys poliisiin, sillä huumausainelain 5§:n mukaan huumausaineen hallussapito ja käyttö on kiellettyä. Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus ottaa haltuun oppilaalta tai opiskelijalta muussa laissa kielletty esine tai aine, kuten alkoholi- ja rahapelituotteet. Laittomista päihteistä tehdään aina ilmoitus poliisille.

Jos herää huoli alaikäisen oppilaan päihteidenkäytöstä, tulee olla yhteydessä kotiin ja tehdä yhdessä huoltajan kanssa yhteydenotto perhesosiaalityöhön. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Täysi-ikäinen opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluihin. Välittömiä toimia vaativassa tilanteessa soitetaan numeroon 112.

Epäiltäessä nuoren käyttävän päihteitä on tärkeää seurata säännöllisesti opiskeluhuollossa hänen tilannettaan koulussa tai oppilaitoksessa ja mahdollisia poissaoloja. Toistuvien havaintojen tai epäilyjen yhteydessä laaditaan kirjallinen suunnitelma seurannasta ja

mahdollisesta hoitoonohjauksesta. Päihteitä käyttävää nuorta ja hänen perhettään ei tule jättää yksin, vaan heidät ohjataan tuen piiriin, varmistaen sen saatavuus, kunnan tai oppilaitoksen päihdestrategian mukaisesti.

Mikäli huoli ei koske yksittäistä oppilasta tai opiskelijaa, vaan enemmänkin nuorten myönteistä suhtautumista päihteisiin laajemmin, on oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmän hyvä käynnistää laajempia toimia tilanteen muuttamiseksi.

3.3. Oppilaaseen tai opiskelijaan kohdistuva väkivalta

Mikäli koulussa herää epäily alaikäiseen oppilaaseen kohdistuneesta pahoinpitelystä, täytyy tehdä aina lastensuojeluilmoitus. Sen lisäksi kaikista paitsi lievistä pahoinpitelyepäilyistä täytyy tehdä myös rikosilmoitus. Ilmoituksen tekee se työntekijä, joka havaitsee tai saa tietoonsa epäilyn pahoinpitelystä.

Täysi-ikäinen opiskelija neuvotaan rikosilmoituksen tekemisessä sekä ohjataan tarvittavan tuen ja avun piiriin.

3.4. Oppilaaseen tai opiskelijaan kohdistuneet seksuaalirikokset

Kaikilla [lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvoitetuilla](#) on velvollisuus ilmoittaa poliisille, jos heillä on tehtävässään esille tulleiden tietojen perusteella syy epäillä lapsen kohdistunutta seksuaalirikosta ([rikoslaki 20 luku, Finlex](#)). Poliisille tehtävän ilmoituksen lisäksi heillä on velvollisuus tehdä myös lastensuojeluilmoitus (molemmat ilmoitukset on tehtävä). Ilmoitukset voidaan tehdä salassapitosäädösten estämättä ([lastensuojelulaki 25 §, Finlex](#)). Lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä, mutta seksuaalirikoksissa suojaikäraja on pääsääntöisesti 16 vuotta.

Rikosta on syytä epäillä, kun koulun työntekijä omien havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen tai uhri kertoo rikokseen viittaavista tapahtumista tai fyysiset jäljet tai vammat viittaavat seksuaalirikokseen.

Lapsen huoltajille ilmoittamisesta keskustellaan poliisin kanssa. Jos rikoksesta epäilty kuuluu lapsen lähipiiriin, perheeseen tai sukuun, poliisin ja lastensuojelun kanssa neuvottelu on erityisen tärkeää. Riskinä on lapsen joutuminen vaaraan rikosepäilyn paljastumisen vuoksi. Rikoksesta epäilty voi painostaa tai uhkailla lasta tai tuhota mahdollista todistusaineistoa.

Täysi-ikäinen opiskelija neuvotaan rikosilmoituksen tekemisessä sekä ohjataan tarvittavan tuen ja avun piiriin

4. Tiedottaminen kriisitilanteessa

1. Rehtorille tiedottaminen. Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, on vastuussa siihen asti, kun on välittänyt tiedon rehtorille.
2. Rehtori kutsuu kriisiryhmän kokoon ja sopii jatkotyöskentelystä, mm. tiedottamisesta.

3. Oppilaille tiedotetaan asiasta luokanvalvojan tai rehtorin toimesta.
4. Tiedotetaan tapahtuneesta huoltajia.
5. Tiedotetaan opetuksen järjestäjää.

5. Toimenpiteet kriisivalmiuden ylläpitämiseksi

Koulun kriisisuunnitelma pitää sisällään toimintamalleja eri tilanteissa. Kriisivalmiuden ylläpitämiseksi suunnitelma päivitetään ja läpikäydään henkilöstön kanssa vuosittain, yleensä kouluvuoden alkaessa.

Suunnitelmaa täydennetään, jos ilmenee uhkia, joihin ei aiemmin ole osattu varautua. Kriisisuunnitelman läpikäyminen on osa myös uuden työntekijän perehdytystä.

Kriisivalmiutta ylläpidetään järjestämällä vuosittain **palo- ja pelastusharjoitukset**, joihin osallistuvat sekä työntekijät että oppilaat. Harjoitusten tavoitteena ylläpitää toimintavalmiuksia sekä fyysisen että psyykkisen ensiavun antamiseen. Tuen antamisen valmiuksia voidaan sisällyttää myös eri oppiaineiden opetukseen, mikäli tämä sopii luontevasti opettavan oppiaineen sisältöön. Rehtori vastaa, että uudet työntekijät ovat perehtyneet kriisisuunnitelmaan.

5.1. Kriisikaappi

Kriisikaapista löytyy kriisikansio ja kriisitilanteiden käsittelyyn tarvittavia tavaroita esim. valokuvakehys, kynttilöitä, musiikkia ja tilanteeseen sopivaa kirjallisuutta.

6 Tiedotuskirjemalleja kodeille

6.1. Kirjemalli menehtyneen oppilaan luokkatoverin kotiin

_____ luokka on tänään saanut surullisen tiedon, että _____ on menehtynyt.

Tämä asia koskettaa syvästi meitä kaikkia, varsinkin luokan oppilaita. Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Oppilashuoltohenkilöstöä on koululla oppilaiden käytettävissä tapahtuneen käsittelyyn. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta. Annamme lisätietoja tarvittaessa.

6.2. Kirjemalli kotiin hautajaisiin osallistumisesta

(On tärkeää, että koulu kysyy omaisilta, mikäli he haluavat, että oppilaan luokkatoverit osallistuvat hautajaisiin.)

Koulumme oppilas _____ haudataan ___ päivänä _____ kuuta, klo _____.

Olemme omaisten kanssa sopineet, että luokka osallistuu hautajaisiin. Osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistumisella on merkitystä surun käsittelyssä. Rehtori, luokanvalvoja ja _____ osallistuvat tilaisuuteen. Lapsille on tärkeää, että mukana on joku omainen.

Liite 6: Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen -lainsäädäntö

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen -lainsäädäntö

Päihteiden mukaan lukien tupakka- ja nikotiinituotteiden hallussapito on kielletty alle 18-vuotialta. Nikotiinituotteella tarkoitetaan joko tupakkakasvista (Nicotiana) kokonaan tai osittain koostuvaa tuotetta tai muuta nikotiinia sisältävää tuotetta. Tupakka- ja nikotiinituotteiksi luetaan tupakka, nuuska, sähkösavukkeet ja nikotiinipussit. Sähkösavukkeet ja nikotiinipussit eivät sisällä tupakkaa, mutta niitä säädellään tupakkalaissa. Hallussapito- ja käyttökielto on kirjattu koulun järjestyssääntöihin. Koulun järjestyssäännöistä tiedotetaan oppilaita ja heidän huoltajiaan koulun internetsivuilla julkaistavassa koulutiedotteessa. Tupakkatuotteiden ja päihteiden hallussapitoon ja käyttöön kouluaikana puututaan koulun rangaistuskäytäntöjen mukaan sekä opiskeluhuollollisin toimenpitein. Toistuvasta tupakointikieltojen rikkomisesta on lisäksi perusteltua ilmoittaa tupakkalakia valvovalle kunnan viranomaiselle tai viime kädessä poliisille. (Valviran ohje, Dnro 9223/06.10.06.00/2014)

Tupakkatuotteiden käyttö on kielletty perusopetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa sekä käytössä olevilla ulkoalueilla. (Tupakkalaki 698/2010 12 §). Tupakointikielto koskee oppilaita ja koulun henkilökuntaa siinä missä täysin ulkopuolisia henkilöitäkin (Valviran ohje, Dnro 9223/06.10.06.00/2014). Koulutuksen järjestäjä asettaa näkyville tupakointikieltoa osoittavat opasteet koulun alueelle. Opasteet ovat ohjeena myös koulujen iltakäyttäjille sekä muille koulussa asioiville. Koulun rehtori ja opettajat ovat velvollisia puuttumaan koulun alueella tupakoimiseen.

Perusopetuslain 36 d §:n nojalla rehtorille tai koulun opettajalle on annettu oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta tupakkatuote tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta ja oppimista. Näin ollen opettajan on mahdollista ottaa oppituntien ajaksi haltuun esimerkiksi sähkösavuke, mikäli oppilas häiritsee opetusta ja oppimista. (Valviran ohje, Dnro 9223/06.10.06.00/2014).

Mikäli oppilas vastustaa tupakkatuotteiden haltuun ottamista, rehtorilla ja opettajalla on säännösten mukaan oikeus käyttää esineen tai aineen haltuun ottamiseksi sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan tai oppilaan ikä, tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Voimankäyttövälineitä ei kuitenkaan saa käyttää. (Valviran ohje, Dnro 9223/06.10.06.00/2014). Tämä poisotto-oikeus koskee myös muita päihdyttäviä aineita.

Liite 7: Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon tarkistuslista

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon tarkistuslista	
0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve, 2 = Toteutuu riittävän hyvin	
<p>Koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyö toimii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjällä on edustaja Itäisen Lapin palvelualueen opiskeluhuollon ohjausryhmässä. • Hyvinvointialue on varannut opiskeluhoitotyöhön riittävät resurssit. • Koulutuksen järjestäjän lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tunnetaan hyvinvointialueella. • Kuntatasoinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. • Opiskelijahuoltoa ja kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskevat opetussuunnitelman osat on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. 	
<p>Opiskeluhoito toteutuu opiskelijoille tasa-arvoisesti oppilaitoksesta riippumatta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palvelut ovat opiskelijoille tasapuolisesti saatavilla koulutuksen järjestäjän toimipisteissä. • Kuntatasoinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tunnetaan opiskeluhoitoryhmissä. • Opiskeluhoito on kirjattu koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osaksi lakien, asetusten ja ohjeiden mukaisesti. • Opetussuunnitelmissa on opiskeluhuollon tavoitteita edistäviä toimintaohjeita opinnoissa etenemisen seurannasta sekä välittömästä ongelmiin puuttumisesta. • Opiskelijahuollosta on laadittu prosessikuvaus ja opiskeluhoito on organisoitu koulutuksen järjestäjän organisaatio ja toimintaympäristö huomioiden toimivaksi ja lain tarkoitusta palvelevaksi. • Opiskeluhuollon toimintaa ohjaavat selkeät tavoitteet, joiden toteutumista seurataan. • Opetus- ja ohjaushenkilöstö tuntee vastuualueisiinsa liittyvien opiskeluhoitoa koskevien säännösten ja määräysten merkityksen omassa toiminnassaan. • Opiskeluhoollossa korostuu opiskelijoiden neuvonta, ohjaus ja opiskelijan kasvun tuki kaikissa opiskelun vaiheissa ja opettajat osaavat ohjata opiskelijoita heidän tarvitsemiinsa palveluihin. 	
<p>Oppilaitosten opiskeluhuollon toteutumista seurataan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma päivitetään tarvittaessa ja sen toteutusta seurataan. • Koulutuksen järjestäjällä on käytössä opiskeluhuollon omavalvontajärjestelmä, jonka avulla arvioidaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmien toteutumista oppilaitoksissa. • Opiskelijoiden terveys-, turvallisuus- ja viihtyvyyskokemuksia kartoitetaan säännöllisesti. • Kyselyjen tuloksista ja niistä syntyvistä kehittämistoimenpiteistä tiedotetaan henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille. 	
<p>Opiskelijat tulevat kuulluiksi ja he voivat vaikuttaa opiskeluyhteisössä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjällä on oppilaitoksissa opiskelijakunta ja sitä ohjaava henkilöstön edustaja. 	

<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijakunnan hallitusta kuullaan opiskeluhuollon suunnitelmista ja palvelujen saatavuudesta. • Lisäksi oppilaitoksilla on muitakin opiskelijoiden kuulemisen käytäntöjä. 	
<p>Oppilaitoksen ja kodin yhteistyö on kirjattu opetussuunnitelmiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetussuunnitelma kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon osalta on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. • Koulutuksen järjestäjällä on opetussuunnitelmiin perustuvat suunnitelmat huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. 	
<p>Koulutuksen järjestäjä ja sen toimipisteet toteuttavat opiskeluhoitoa monialaisena yhteistyönä alueen toimijoiden vahvuuksia hyödyntäen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjä ja toimipisteet tekevät yhteistyötä myös nuorisopalveluiden ja kolmannen sektorin kanssa 	

Oppilaitoksen opiskeluhuollon tarkistuslista	
0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve, 2 = Toteutuu riittävän hyvin	0–1–2
<p>Koulutuksenjärjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma yhdessä terveyttä, turvallisuutta ja viihtyvyyttä koskevien määräysten ja ohjeiden kanssa muodostavat hyvinvointia edistävän kokonaisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimipisteessä tunnetaan koulutuksenjärjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja sen toteutumista seurataan. • Järjestyssäännöt ja muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestys- ja turvallisuusmääräykset ja ohjeet edistävät sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. • Lakisääteiset opiskeluhoitosuunnitelman yhteydessä olevat suunnitelmat ja toimintaohjeet ovat ajan tasalla ja ne tunnetaan. <ul style="list-style-type: none"> ○ Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma ○ Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ○ Toimintaohjeet käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapausten varalta ○ Kriisisuunnitelma 	
<p>Opiskeluhuollon tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksella on käytössä opiskeluhuollon omavalvontajärjestelmä. • Oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmä osallistuu THL:n ja OPH:n TEA-viisarikyselyyn parillisina vuosina. • Opiskelijoiden terveys-, turvallisuus- ja viihtyvyykokemuksia kartoitetaan säännöllisesti. • Kyselyjen tuloksista ja niistä syntyvistä kehittämistoimenpiteistä tiedotetaan henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille. • Oppilaitoksella on olemassa toimivat käytännöt ja ohjeet onnettomuuksien, tapaturmien sekä vaara-, konflikti- ja läheltä piti -tilanteiden kirjaamisesta ja raportoinnista sekä tilanteiden välittömästä käsittelystä. 	

<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollisten korjaavien ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden käynnistämisestä sekä niiden toteutumisen ja riittävyyden varmistamisesta tiedotetaan henkilökunnalle, opiskelijoille ja huoltajille. 	
Opiskelijoiden osallisuuden toteutuminen	
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijakunta- ja tukioppilas-/tutortoiminnalla edistetään yhteisöllisyyttä luomalla opiskelijoille mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua oppilaitoksen asioihin. • Oppilaitoksessa järjestetään turvallisuuteen, terveyteen ja viihtyvyyteen liittyviä teemapäiviä, joiden ideoinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelijat ovat mukana. • Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan harrastustoimintaan ja aktiivinen osallistuminen huomioidaan. • Oppilaitoksessa tehdään yhteistyötä kunnan nuoriso- ja vapaa-ajanpalveluiden sekä järjestöjen kanssa 	
Oppilaitoksen ja kodin välisen yhteistyön toteutuminen	
<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksissa järjestetään tilaisuuksia ja toimintoja, joissa opiskelijoiden lähipiiri voi tutustua oppilaitokseen ja sen toimintaan, kuten esimerkiksi avoimet ovet, ja kodin ja koulun päivät. • Oppilaitoksesta tiedotetaan huoltajille opiskeluhuollon ajankohtaisista asioista. 	
Opiskeluhuollosta tiedottaminen	
<ul style="list-style-type: none"> • Tietoa jaetaan verkkosivuilla sosiaalisessa mediassa, painetuissa julkaisuissa ja alueen tiedotusvälineissä. • Tiedotusmateriaaleissa esitellään opiskeluhuollon palvelut ja yhteiskunnan opiskelijoille tarjoamat tukipalvelut • Opiskeluhuollon palvelujen esittely sisältyy oppilaitoksen opinto-oppaassa. • Opiskeluhuollon palveluja esitellään vanhempainilloissa ja avointen ovien päिवissä. Palvelut näkyvät myös alaikäisten opiskelijoiden huoltajille lähetettävissä tiedotteissa • Opiskeluhuollon nivelvaihepalaverit ja tiedonsiirtokäytännöt ovat oppilaitosarjessa toimivia käytäntöjä. • Sähköiset alustat ovat niitä tarvitsevan henkilöstön käytössä niin opiskelijaryhmää kuin yksittäistä opiskelijaa koskevaan tiedottamiseen. • Perinteiset ilmoitustaulut ovat käytössä • Opiskelijoille suunnatussa tiedottamisessa hyödynnetään sosiaalista mediaa ja mobiiliviestintää. • Tiedotustilaisuuksia ja vuorovaikutteisia keskustelufoorumeita järjestetään opiskelijoille ja heidän huoltajilleen sekä sidosryhmille siten, että ne koskettavat opiskelijoita ja heidän huoltajiaan koko opiskeluajan. • Opiskeluhuollon toiminnasta tiedotetaan myönteiseen sävyyn. • Ongelmista tiedotetaan heti niiden ilmaantuessa. • Epäkohtiin puuttumisesta ja niiden korjaamisesta tiedotetaan jo asioiden käsitteilyvaiheessa. Niin ikään tiedotetaan myöhemmin tehtävistä päätöksistä. 	

<p>Kriisiviestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjän kriisisuunnitelmasta löytyvät viestintäohjeet myös erilaisiin kriisitilanteisiin. • Kriisisuunnitelma käydään läpi henkilöstön kanssa läpi jokaisen lukuvuoden alussa. 	
---	--

Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyön tarkistuslista	
0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve, 2 = Toteutuu riittävän hyvin	0-1-2
<p>Opiskeluterveydenhuolto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terveydenhoitaja osallistuu opiskeluhoitoryhmien toimintaan ja yhteisölliseen opiskeluhooltoon. • Opiskelijaterveydenhuollossa toteutuvat lakisääteiset terveystarkistukset ja terveydenhoitaja on tavoitettavissa ilman ajanvarausta. • Terveydenhoitajat antavat opiskelijoille terveysneuvontaa sekä ryhmätasolla että vastaanotolla henkilökohtaisissa keskusteluissa. • Terveydenhoitaja arvioi myös opiskelijoiden terveydellisiä edellytyksiä opiskella eri ammattialoilla. <p>Lääkäripalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Määräaikaistarkastukset toteutuvat • Lääkäripalvelut vastaavat opiskelijaterveydenhuollon tavoitteita ja opiskelijoiden tarpeita • Lääkäreillä on riittävästi aikaa paneutua myös ongelmia ennalta ehkäisevään yhteisölliseen opiskeluhooltoon. <p>Kuraattori ja psykologi palvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksissa tehdään uupumusta ja masennusta ennalta ehkäisevää työtä. • Kuraattorit ja psykologi ovat opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa keskeisessä roolissa yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa. • Kuraattori on keskeisessä roolissa sosiaalipalveluista tiedottamisessa ja ohjaamisessa sekä muussa verkostotyössä. • Kuraattorin tai psykologin puheille pääsee viimeistään 7. työpäivänä pyynnöstä ja kiireellisessä tapauksessa viimeistään seuraavana työpäivänä. <p>Perhekeskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjällä on edustus Itäisen palvelualueen perhekeskuksen ohjausryhmässä, kunnan perhekeskustoimijoiden yhteistyöryhmässä sekä sovittulla tavalla edustus hyvinvointialueen perhekeskustoiminnan strategiatyössä. • Yhteistyö perheiden palveluiden kanssa on joustavaa ja perhesosiaalityön viranomaisten asiantuntemus saadaan tarvittaessa viiveettä hyödynnetyksi opiskelijan parhaaksi. • Palveluihin ohjaamisesta on laadittu ohjeet. 	

<p>Kuntoutus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjällä on suunnitelma ja ohjeet päihteiden käyttöön puuttumiseen ja tarvittaessa hoitoon ohjaukseen. 	
<p>Nuorisopalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset tekevät yhteistyötä kunnan nuorisopalveluiden kanssa. • Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan kunnan järjestämään nuorisotoimintaan. • Koulutuksen järjestäjällä on toimintamalli tietojen siirrosta kuntien etsivälle nuorisotyölle. 	
<p>Palo- ja pelastustoimi sekä poliisi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat on laadittu yhdessä palo- ja pelastustoimen viranhaltijoiden kanssa. • Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten opiskelijahuollon henkilöstö tietävät oppilaitoksen poliisiyhdyshenkilön tai henkilöt. 	
<p>Kirkon oppilaitos- ja nuorisotyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset ovat sopineet yhteistyöstä paikallisten seurakuntien kanssa. • Koulutuksen järjestäjä on kartoittanut oppilaitospappien, diakonien ja nuorisotyön tekijöiden tilanteen ja sopinut heidän roolistaan oppilaitosyhteisöissä. • Tapaamiset, nuorisotyönohjaajan vierailut oppilaitoksessa, ovat säännöllisiä. 	
<p>Kolmas sektori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset hyödyntävät valtakunnallisten järjestöjen palveluja, materiaaleja ja kampanjatoimintaa • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset ovat kartoittaneet oman toiminta-alueensa järjestöt, joilla on yhteistyöhalua ja -kykyä. Lisäksi on sovittu yhteistyön toimintaperiaatteista ja käytännöistä. 	